

Koroška Kronika

Leto II.
IZDAJA : BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA

Številka 18
Celovec, 26. aprila 1946.

Za kulisami 15. aprila

Ce kak dogodek človeka prav posebno zadeva, se je o njem zelo težko izraziti, ker obstoja nevarnost, da opiše občutke na način, ki bi se zdeli pozneje pretirani. To je tudi vzrok, da „Koroška Kronika“ do danes še ni zavzela stališča glede dogodkov, ki so se dne 15. aprila odigrali v kinodvorani v St. Rupertu in na celovških ulicah.

Naši bralci so gotovo čitali uradno objavo britanske vojaške vlade, ki je bila objavljena prejšnji teden v avstrijskih dnevnih listih. Iz nje je razvidno, da le ni bilo dovoljeno, korakati skozi celovške ulice. Tega pa večina Slovencev, ki so se zborovanja udeležili, očitno ni vedela. Njihovi voditelji te prepovedi niso razglasili. Za vse, kar se je nadalje dogajalo in kar mora neprijetno dirniti slehernega, pravičnega mislečega človeka, torej nosijo odgovornost imenovani voditelji. Zakaj se ni oglašil nihče izmed njih in glasno pojasnil, kakšen je položaj v resnici?

Na noben način pa nočemo trditi, da so postopala vsa oblastva in vse organizacije tako, kakor bi pamet zahtevala. Strojene so bile tudi druge napake, tako, da se končno vprašujemo, pri kom neki lahko najdemo pravico in pravičnost. Predvsem se moramo vprašati, kdo je bil pri vsej stvari udeležen, ne da bi imel pri tem gotove demagoške in druge namene. Težko je nekoga najti, ki bi ta preizkus prestal.

O voditeljih OF smo že govorili. Posrečilo se jim je spremeniti zborovanje ljudi, ki so bili svojčas izseljeni, ki pa se nahajajo danes zopet v svoji domovini in na svobodi, v demonstracijo proti vsemu, kar si lahko mislimo. Nekdo, ki stoji izven stvari, bi menil, da bi bil prej vzrok za manifestacijo veselja, ker so ljudje, ki so jih svojčas pregnali, mogli imeti spominsko proslovov, posledica teh doživljanj. Nasprotno! Vse to je bil del določenega, če ne zelo spretno premišljenega načrta, speljati nezadovoljstvo koroških Slovencev na gotov tir in izrabiti v gotove namene. Pri tem načrtu so udeleženi tako oni, ki bi raje živeli pod Jugoslavijo in ki so tako pošteno, da to svojo popolnoma upravičeno željo tudi izrazijo, kakor tudi oni, ki skrbno pazijo, da ne bi prevedli jugoslovanskih zahtev glede koroškega ozemlja v nemški jezik. Tako se je zgodilo, da je nekdo, ki slovenskega jezika ne pozna, (a slovensčine niso obvladali prav vsi, ki so stopili na oder v kino dvorani —) ni imel pojma, da je bilo povedano v slovenščini marsikaj o smotrenosti priključitve k Jugoslaviji.

Sedaj pa hočemo pogledati dejstva. Jugoslavija je že sporočila svoje zahteve o Koroški zavezniškimi silam. Obširnost zahtev pisca tega članka ni znana. Nihče ne more prepovedati, niti zameriti jugoslovanski državi, da stavlja zahteve po obmejnem ozemlju. Eno pa je brez dvoma, namreč: usoda Koroške bo odločena pri mirovni konferenci. Do takrat pa si želijo Korošci, tako Slovenci kakor Nemci v svoj mir. Dovolj stika imamo z našimi čitalci, ki gotovo tvorijo določen prerez slovenskih Korošcev, da smo lahko prepričani, da jim gre manj za določitev meje, kakor za pomiritev.

V imenu od vojne utrujenega človeštva bi torej radi prosili, naj bodo vsi tako dobri in prenehajo, eni s svojim vpitjem „Priključitev“, nemška prestava besede („Anschluß“)

Problem preseljenih oseb

Medtem, ko se je sestajal varnostni svet organizacije združenih narodov v New Yorku, se je sestal v Londonu nek drug oddelek organizacije Združenih narodov: posebni odbor za begunce in preseljene osebe. G. Walter Roberts poroča o tem:

Posebni odbor za begunce in preseljene osebe so poklicali v življenje pri zadnji skupščini Zedinjenih držav in gospodarskega in socialnega sveta. Problem je bil:

Kaj naj se zgodi s približno četrt milijonom ljudi, ki nimajo nobene domovine več, ali se nočejo vrniti domov?

Skupščina je odločila, da se teh ljudi ne sme siliti naj se vrnejo nazaj v svojo domovino. Gospodarski in socialni svet UNO je bil poverjen z nalogo, rešiti ta težavni problem in je s svoje strani vzpostavil poseben odbor, ki naj do 25. maja izdela odgovarjajoče predloge. 25. maja se bo namreč sestal v Londonu gospodarski in socialni svet UNO in begunski problem bo na dnevnem redu tega zasedanja.

Nikak lahek problem.

Ta problem ni nikakor lahek. Ko je bila vojna v Evropi končana, so šteli okrog 20 milijonov, deloma preseljenih, deloma politično in rasno zatiranih, deloma beguncev iz vojnih področjih.

Avstrijsko-jugoslovansko društvo

V mali slavnostni dvorani nove mestne hiše na Dunaju je bilo pred nekaj dnevi zborovanje „Društva za nego kulturnih in gospodarskih odnošajev z Jugoslavijo“. Predsednik O. M. Fontana je pozdravil župana Körnerja ter se spominjal junaštev jugoslovanskih partizanov, ki so se borili skupno z avstrijskimi partizani pod poveljstvom Honnerja. Voščil je društvu popoln uspeh.

Tiskovni ataše jugoslovanske misije na Dunaju Gavrič je poudaril važnost združenja vseh demokratov v antifašistični blok, da bi se preprečila morebitna ponovna vojna.

Narodni svetnik Scharf je kot Korošec poudaril prijateljstvo demokratov napram novi Titovi Jugoslaviji.

se nam zdi nekako znana, druga pa s svojimi mejami, ki so baje napojene s krvjo. Da s takim početjem popolnoma prenehajo, bi bilo nabrže preveč zahtevano.

Nek govornik v kinodvorani, ki se je posluževal nemškega jezika, je izrazil solidarnost slovenskih in avstrijskih protifašistov. Sam je bil nekoliko let v koncentracijskem taborišču in ve, kako se je godilo tam antifašistom. Zakaj je potem še preko tega videl potrebo, da zavzame stališče k vprašanju izostale maše v stolnici na način, ki je sicer za onega, ki je bil o stvari poučen, zelo jasno pokazal, da je govornik sam izdal svojo nevednost o resničnem položaju, ki pa je vendar za tam zbrano, nepoučeno množico pomenil, zaslužno obzodbo škofijskega ordinarijata? Zakaj niso objasnili občinstvu resničnega položaja glede maše? Voditelji OF so ga poznali že dva dni popreje, vendar pa je mislila večina Slovencev, da se bo maša vršila in so bili temu odgovarjajoče razočarani in upravičeno užaljeni, ko je izostala.

Način poročanja o 15. aprilu v Celovcu ravno tako ni zadovoljiv. Na žalost potvorbe dejstev niso ostale omejene samo na koroško ozemlje. Če jugoslovanski in dunajski tisk še ničesar nista priobčila — mogo-

Devetnajst milijonov so že spravili nazaj v domovino.

Ostali so brezdomci in tisti, ki se nočejo vrniti. Tukaj se gre za židovske begunce, Poljake, Jugoslovane in pripadnike Baltskih držav, kakor tudi begunce iz republike Spanije.

Dvajset narodov v posebnem odboru.

Posebnemu odboru za begunce in preseljene osebe pripada dvajset narodov: štiri velesile, nato dežele, ki so bile prizadete od begunskega problema in tiste, ki so v stanju nuditi beguncem trajno bivališče.

Po smernicah, ki jih je sprejel poseben odbor od gospodarskega in socialnega sveta vidijo odposlanci svoje naloge v tem, da najdejo dežele, ki bi lahko prevzele begunce in dostavile sredstva za omogočenje potovanja v novo domovino.

Kdo je begunec?

V soglasju s stališčem vzhodnih evropskih držav, in vsak begunec ali preseljena oseba, ki se noče vrniti v svojo domovino, izjavljajo, da so med tem četrt milijon ljudi tudi vojni zločinci, Quislingi, nacisti in fašisti. Vendar pa so mnenja, da gre tu samo za poedine slučaje.

Opozorilo uprave

Prosimo vse, ki so prejeli velikonočne razglednice, da jih čimprej plačajo. Prav tako prosimo tudi vse zamudnike, ki še niso poravnali zneska za stenske koledarje, kakor tudi za zemljevide, da to čimprej store.

V zadnjem času se pogosto dogaja, da naši naročniki ne prejemaajo časopisa. Vsem prizadetim sporočamo, da krivda v tem slučaju ni pri nas, temveč pri pošti. Obenem prosimo vse, ki časopisa ne bi redno prejeli, da nam to sporoče, zraven pa navedejo tudi poštni urad, ki bi jim moral časopis dostaviti. Ponekod se tudi dogaja, da poštni uradi nočejo dostavljati časopisov na dom, čeprav so to v začetku delali. Prosimo vse, da nam tudi take slučaje javijo, ker je enkrat le treba narediti konec sličnim šovinističnim dejanjem.

Uradna objava britanske vojaške vlade na Koroškem:

Dogodki, ki so se odigrali 15. aprila na celovških ulicah in sledili zborovanju Slovencev v Volkssalo, ki je bilo na čast izseljenim slovenskim kmetom, kateri so bili pred štirimi leti nasilno odpeljani v Nemčijo, so bili predmet netočnih poročil v časopisju. Ta poročila imajo namen dejstva potvoriti, ali pa povečati važnost dogodkov. Zaradi tega objavljamo sledeče za informacijo vsem prizadetim.

Voditelji OF, ki so organizirali zborovanje so sicer vedeli, da je bilo izdano dovoljnejše za zborovanje, vendar da pa ni bila dovoljena demonstracija, ali obhod po mestu. Gospod Haderlap, sekretar celovške OF, je podpisal 12. aprila izjavo, v kateri se je obvezal, da bo storil vse, kar je v njegovi moči, da bo zagotovil miren potek zborovanja brez vsakršnih demonstracij ali incidentov.

Vkljub temu, da so imeli gotovi govori, ki so se vršili med slavnostjo v kino dvorani, namen, izzvati izzivanje ako ne celo nemir, ali pa vsaj občutek nezadovoljstva o načinu postopanja med poslušalci, so ti zapustili dvorano v popolnem redu in miru.

V teku svojega govora je sicer priznal g. Prušnik, glavni tajnik OF, da mu je znano, da obhodi niso bili dovoljeni, vendar pa je podal svoje opombe na način, ki naj bi izzvali ogorčenje zaradi prepovedi, in ne da bi odvrnil poslušalce od poizkusa demonstriranja. Končno je dr. Mirt Zwitser pozval vse navzoče naj zapustijo dvorano v miru in naj molče korakajo po ulicah v spomin na dan, ko so pred 4 leti izselili toliko Slovencev v Nemčijo.

Ker pa zborovalcem ni bilo jasno povedano, da obhod ni dovoljen je bil poziv dr. Zwitserja dvakrat varljiv. Prvič je poslušalcem nalašč zamolčal važne informacije in drugič jih je pozval k dejanju, čeprav bi moral vedeti, da je bilo že vnaprej prepovedano.

Tako se je zgodilo, da je bila policija, ki je imela nalog vsako demonstracijo zadušiti, obvezana ta ukaz izvesti in je končno v ta namen uporabila brizgalne. Nepoučeni Slovenci, ki so mislili, da so upravičeni korakati skozi glavno mesto svoje dežele so na ta način postali žrtev zmote svojih lastnih voditeljev, ki so očitno upali z zakrivanjem resnične situacije, doseči to, kar je zakon izrečno prepovedal.

Radio poslušalcem

Vodstvo slovenskih radijskih oddaj ponovno obvešča vse Slovence, da so slovenske radijske oddaje ob nedeljah in četrtek (polurni programi) od 21 uri 30 minut (pol desetih zvečer) po novem času. Poročila so še vedno kot do sedaj ob 20 uri 10 minut.

Zanimivosti preteklega tedna

IRANSKA VLADA UMAKNILA SVOJ PREDLOG VARNOSTNEMU SVETU

„Associated Press“ poroča iz Teherana, da je generalni direktor uprave radia in propagande Irana izjavil predstavnikom tiska, da je iranska vlada poslala washingtonskemu veleposlaniku Huseinu Aliju navodila, naj takoj umakne iranski predlog, ki ga je izročila v presojo Varnostnemu svetu.

V časopisu „Rahbar“ je bila objavljena vsebina razgovorov, ki sta jih imela poslanca britanskega parlamenta Foot in Head z voditelji iranske ljudske stranke.

Voditelji iranske ljudske stranke o iranskih problemih

Na vprašanje s kakšnimi metodami borbe želi ljudska stranka doseči svoje cilje, je član Centralnega komiteja ljudske stranke Kešavarz odgovoril: „Po parlamentarni poti.“

Na vprašanje glede ustavodajne skupščine je Kešavarz odgovoril: „Nujno potrebno je sklicati ustavodajno skupščino, ker iranska ustava ne odgovarja sodobnim pogojem ter v neki meri tudi ne zahtevam ustanovne listine organizacije Združenih narodov.“

Na vprašanje glede odnošajev ljudske stranke do azerbejdžanske demokratične stranke, je Kešavarz izjavil: „Ljudska stranka nikakor ni povezana z demokratično stranko, smatra pa, da je azerbejdžansko gibanje demokratično in svobodoljubno ter da se je pojavilo kot odgovor na zatiranje, ki so jih izvajale diktatorske iranske vlade. Ljudska stranka v Azerbejdžanu nima svoje organizacije, ker je po ustanovitvi demokratične stranke njena organizacija prešla v sestavo te stranke.“

Na vprašanje, kje ima stranka svoje organizacije, je Kešavarz izjavil: „Organizacije ljudske stranke so na vseh področjih Irana in celo v Kirmanu in Hužestanu. Dokler ni vlada z oboroženo silo preprečevala delovanja stranke, je bila največja organizacija stranke na jugu Irana v Isfaganu. Kandidat ljudske stranke Fedahar je dobil na volitvah za 14. medžlis največje število glasov v Iranu. V Abadanu delujejo organizacije stranke ilegalno, ker uprava petrolejske družbe odpušča člane ljudske stranke.“

Na vprašanje, kakšno stališče zavzema ljudska stranka glede vprašanja nafte, je eden izmed voditeljev stranke Kianuri odgovoril: „Iran na žalost ne more sam organizirati izkoriščanja svoje nafte in je zaradi tega prisiljen poslušati se pomoči inozemskih družb. Ljudska stranka je proti temu, da bi se dale koncesije takim državam, ki bi rade Iran samo izkoriščale. Prepričan sem, da bo Sovjetska zveza, kot socialistična država, ki nasprotuje vsakemu izkoriščanju, nudila Iranu pomoč pri uresničenju njegovih nacionalnih težnj.“

BOLGARIJA SE PRIPRAVLJA ZA MIROVNO KONFERENCO

Parlamentarna komisija pri ministrstvu za zunanje zadeve je imela sestanek, ki mu je predsedoval Georgij Dimitrov. Na sestanku je minister za zunanje zadeve Georgij Kulišev obvestil komisijo o zadnjih izjavah Johna Macka o položaju v Bolgariji.

Predsednik vlade Kimon Georgijev, minister za zunanje zadeve Kulišev in minister za informacije in umetnost Kazasov so sprejeli člana britanskega parlamenta Johna Macka, ki biva v Sofiji. Po tem sestanku je John Mack obiskal Narodno sobranje, kjer je bil predstavljen predsedniku sobranja Vasilu Kolarevu in generalnemu sekretarju nacionalnega komiteja Domovinske fronte Coli Dragojčevi.

S tem v zvezi priobčuje „Narod“ intervju svojega dopisnika z Johnom Mackom. Na vprašanje, ali obstaja po njegovem mišljenju v Bolgariji svoboda političnega življenja, je John Mack odgovoril:

„O Bolgariji nikakor ni mogoče reči, da je dežela z diktatorskim režimom, ker ima v njej tisk široke možnosti, da razvije svojo delavnost. V osnovnih načelih politike je tesno sodelovanje s Sovjetsko zvezo in močna želja po vzpostavitvi najprisičnejših odnosov z Veliko Britanijo. Večina ljudstva zaupa voditeljem Domovinske fronte.“

Predlogi Georgijeva bolgarski opoziciji

V zvezi z netočnimi vestmi, ki se širijo v inozemstvu glede predloga predsednika vlade Kimona Georgijeva predstavnikom opozicijskih skupin pri pogajanjih za sestavo nove bolgarske vlade, je bilo objavljeno naslednje uradno poročilo:

„V inozemstvu so bile ponovno objavljene vesti, da je predsednik vlade Georgijev pri nedavnih pogajanjih za sestavo nove vlade dvema opozicijskima skupinama predlagal, naj prevzamejo njihovi predstavniki ministrstvo za pravosodje, kakor tudi položaj pomočnika za notranje zadeve. V zvezi s tem izjavljajo merodajni krogi, da so te vesti

popolnoma neresnične. Predsednik vlade ni nikoli staval takih predlogov. Ko je bilo to potrebno, so bile točno in podrobno objavljene vesti o razvoju pogajanj in zato ni bilo potrebno ničesar pristavljati.“

Molotov sprejel bolgarskega poslanika

Minister za zunanje zadeve V. M. Molotov je sprejel izrednega poslanika in polnomočenega ministra Bolgarije v ZSSR g. Najdena Nikolova, ki je ob tej priliki izročil akreditivna pisma Vrhovnemu sovjetu ZSSR, ter političnega zastopnika Avstrije Karla Waldbrunnerja.

ZA 25. APRIL V PARIZU

Ameriški zunanji minister James Byrnes je obvestil francosko vlado, da ameriška vlada ne ugovarja predlogu, da bi na konferenci zunanjih ministrov v Parizu razpravljali o nemškem vprašanju.

Kitajski zastopnik pri ustanovi Združenih narodov je zanikal možnost, da bi Kitajska vlada predložila sestanku zunanjih ministrov vprašanje Mandžurije, kjer so izbruhnili spopadi med silami osrednje kitajske vlade in komunističnimi oddelki.

Obenem s poročilom o finančnem stanju Italije so predložili v Londonu poročilo o stanju italijanskega trgovskega brodovlja in o njegovem prispevku v boju proti nemškim oboroženim silam.

NAVDUŠEN SPREJEM ANGLEŠKEGA POSLANCA V SOFIJI

Radostno so sprejeli prvega britanskega laborističnega poslanca Johna Maeka, prvega britanskega parlamentarca, ki je obiskal Bolgarijo po končanih sovražnostih.

Ob prihodu mu je 150 tisoč manifestantov živahno ploskalo. Mnogi izmed njih so imeli zastave z napisi: „Hočemo prijateljstvo z Anglijo.“

Vodja bolgarskih komunistov Dimitrov je izrazil Maeku upanje, da bosta v čim krajšem času obe državi vzpostavili najgloblje prijateljske odnose.

AMERIŠKI TISK O SESTANKU ZUNANJH MINISTROV

Ameriški časniki izražajo v splošnem svojo naklonjenost sestanku zunanjih ministrov, na katerega so na povabilo ameriškega zunanjega ministra dale svoj pristanek Velika Britanija, Sovjetska zveza in Francija. Listi poudarjajo, da morajo najti zunanji ministri skupno podlago za rešitev zamotanih zadev, ki jih bodo predložili mirovni konferenci.

„New York Herald Tribune“ piše v svojem uvodniku med drugim: „Napor ministra Byrnesa, da reši mirovno konferenco s predhodnim sestankom zunanjih ministrov štirih velesil, je naletel na splošno priznanje. Manj pa je razvidno, kako bodo mogli pomagati, da premagajo mrtvo točko v političnih, ideoloških in diplomatskih problemih, ki so „ohromeli obnove Evrope in sveta.“

Poleg tega so neštevilna manjša vprašanja, ki tvorijo zamotano zadevo skupno z glavnim vprašanjem. Življenske in odločilne važnosti je vedno vprašanje, kako najti skupno osnovo, po kateri bodo mogle Sovjetska zveza, Združene države in britanski imperij nadaljevati s skupno praktično akcijo. V kolikor je znano, nobeden izmed ministrov ne bo prinesel s seboj v listnici kaj takšnega, kar bi moglo rešiti osnovno vprašanje. Njihovi razlogi so izvrstni, toda izhajajo iz predpostavk, ki si popolnoma nasprotujejo.“

„A če ne nastane kakšen spor iz narodnostnih koristi, ki bi ga bilo težje izglediti kot pa tiste, ki so se doslej primerili, lahko še vedno upamo, da bodo odnosi ob zaključku boljši.“

O ŠPANSKEM VPRAŠANJU

Ameriški tisk se splošno strinja s tem, da je Poljska upravičena zahtevati, naj špansko vprašanje predložijo Varnostnemu svetu UNO, toda opozarja, da mora Svet pri proučevanju tega vprašanja oprezno ravnati.

List „New York Times“ piše med drugim: „Poljski delegat izjavlja, da daje Francov režim zavetišče nacističnim vojnim zločincem, ki nadaljujejo s svojim delovanjem, podpira raziskovanje nemških znanstvenikov, ki so jih uporabili, da bi izumili novo vojno orožje. Svet mora odločno zahtevati in proučiti vse zadevne dokaze. Toda najvažnejše vprašanje za svet ni ugotovitev, če je Francov režim protidemokratičen, reakcionaren ali totalitaren (očividno je tak), ampak če predstavlja ta režim, ki ga obdaja nezaupanje in prezir, izločen od ostale Evrope, zdaj grožnja za svetovni mir.“

List „Christian Science Monitor“ piše: „Mi želimo poljski zahtevi proti Francu uspeh v imenu vseh prijateljev svobode, bodisi velikih ali majhnih. Poljska stori to tudi v korist španskega naroda. Dejstvo, da je mednarodni fašizem izgubil drugo svetovno vojno, preprečuje španskemu fašizmu, da bi ogražal našo svobodo. S španskim vpraša-

njem smo se bavili l. 1936., akoravno nismo tedaj ničesar ukrenili. Vsekakor pa je še danes za nas važno, če hočemo resnično zaključiti vojno.“

BRITANSKA POMOČ AVSTRIJI

Po nekem uradnem poročilu znaša vrednost živil, mila in zdravilnih potrebščin, ki jih je dala Britanija Avstriji več kot 8.000.000 pfundsterlingov. Britanska pomoč pa se ne omejuje samo na prehranjevalno področje in enake probleme. Z uspehom so rešili tudi nalogo odpomoči Avstriji z življensko-važnimi industrijskimi sredstvi, prevoznimi sredstvi in pridobivanjem kuriva. Britanske oblasti so v teku devetih mesecev uvozile 257.500 ton premoga in koksa iz Nemčije za civilno uporabo. Pozimi so se udeleževale britanske zasedbene čete pri nabavi lesa, da bi mogle dati premog na razpolago industrijam. 200.000 ton so stavila na razpolago samo provincialna mesta.

Ob prihodu britanskih čet se je moralo zanašati prebivalstvo britanske zasedbene cone z ozirom na pridelavo olja skoro samo na britansko pomoč. Do konca meseca marca 1946 so dali na razpolago 8100 ton bencina, 7100 gasolina, 4200 ton petroleja in par sto ton olja.

Na področju industrijskih in poljedelskih uporabnih sredstev so uvozili med drugim 200 ton žveplene kisline, 270 ton karbida, 15 ton parafina, okrog 161 ton posevka itd.

V teku devetih mesecev so uvozili nadalje še 1500 gum za kolesa in motorna kolesa ter zračnic, kakor tudi 6122 avtomobilskih gum ter 5698 zračnic.

Uvoz živil je znašal l. aprila 191.200 ton, medtem, ko se je nahajalo 23.488 ton na poti v Avstrijo. Količine, na katere še čakajo znašajo 9254 ton moke, 22 ton sira, 603 ton slanine, 775 ton suhega sočivja, 150 ton kave, 1230 ton sladkorja in 500 ton praškov za juho. Uvoz zdravil je dosegel 216 in eno sedmino ton.

USA PRIZNALA JUGOSLAVIJO

Jugoslovansko zunanje ministrstvo je objavilo, da je odpravnik poslov jugoslovanskega veleposlaništva izročil 2. aprila ameriškemu zunanjemu ministrstvu obvestilo, da se je vlada federativne ljudske republike Jugoslavije odločila prevzeti vse obveznosti kraljevine Jugoslavije, ki so jih naredile dosedanje vlade v Združenih državah.

Ameriško zunanje ministrstvo je objavilo besedico dveh poslanic ameriške vlade, katere je zunanje ministrstvo izročilo odpravniku poslov jugoslovanskega vele-

poslaništva. V prvi priznava vlado federativne ljudske republike Jugoslavije, v drugi daje svojo privolitve za imenovanje dosedanega jugoslovanskega propagandnega ministra Save Sosanoviča za veleposlanika pri ameriški vladi v Washingtonu.

V prvi čestita ameriški zunanji minister odpravniku poslov in potrjuje prejem poročila, s katerim je jugoslovanska vlada po proučitvi obveznosti prejšnjih vlad do Združenih držav pritrdilno odgovorila na zahtevo o mednarodnih obveznostih bivših jugoslovanskih vlad. S tem je vlada Združenih držav voljna izdati primerne poverilnice veleposlaniku Združenih držav pri vladi federativne ljudske republike Jugoslavije.

V drugi poslanici minister Združenih držav izjavlja, da je imenovanje Save N. Kosonoviča za izrednega veleposlanika v Združenih državah vladi Združenih držav po volji.

Poročevalec ameriškega zunanjega ministrstva je izjavil, da Richarda C. Pattersona, veleposlanika Združenih držav v Jugoslaviji, ki ga je sprejela bivša vlada kralja Petra, ne bo potrdila nova vlada federativne ljudske republike Jugoslavije.

GEORGE MARSHAL V ČUNGKINGU

General Marshall, ameriški posebni odposlanec na Kitajskem, je prispel iz Pekinga v Čungking v spremstvu generala Alvina Gillema, ki ga je nadomeščal za časa njegove devet tedenske odsotnosti v Združenih državah. General Gillem je napravil inspekcijsko potovanje po severnozahodni Kitajski.

Kitajski minister za informacije K. C. Wu je izjavil, da so brzobjavne zveze z Čungčunom prekinjene in da je „položaj še naprej nejasen“.

Zadnje uradne vesti javljajo, da so komunistične čete zasedle letališče v Čungčunu in je ena izmed njihovih edinic vdrila v mesto, kjer se po poročilih ministra Wuja, posadka osrednje vlade, ki šteje 4000 mož sedaj upira navalu 30.000 mož komunističnih sil.

Namestnik ministrskega predsednika Liu Čijeh je dejal, da so bile izmenjave vidikov med Kitajsko in Sovjetsko zvezo o obnovi kitajsko-sovjetskih gospodarskih pogajanj. Te izmenjave vidikov so se začele, ko so iz Moskve naznanili sklep za popolno izpraznitev Mandžurije za konec tega meseca.

Namestnik ministrskega predsednika je pristavil: „Nobenega sporazuma ni mogoče doseči, če ne bomo postavili popolnoma pod nadzorstvo osrednje vlade vseh severnozahodnih ozemelj.“

Novice iz Slovenije

„Slovenski Sporočevalec“ piše:

V Kočevskem okraju.

V kočevskem okraju je mladina izpolnila že več del obvez za prvomajsko tekmovanje. V Ribnici so delali 1846 ur. Zbrali in zvozili so na kolodvor 5000 kg starega železa, očistili okolično šole, poslali cesto in pomagali vojski pri prevažanju sena.

Mladina iz Brega-Dolenje Laze je delala 300 ur in pomagala družini, ki nima delovnih moči. V Kotu-Jurjevici so 400 ur pomagali družini, ki sama ne zmore dela, in popravljali ceste. Mozelska mladina je 500 ur čistila ruševine in popravljala mladinski dom. V Sodražici so 1750 ur zasipali jarke, delali pri regulaciji Bistrice in popravili mladinskega doma. V Loškem potoku so v 2448 urah očistili 5000 opek, mladinke so vojski oprale 890 kosov perila. V Dragi so v 3000 urah zbrali 4400 kg slame za vojsko in popravljali mladinski dom. V Kočevski Reki so v 342 urah popravili cesto, očistili 1500 opek in tramovje podrtega skednja. Mladina iz Dolenje vasi je v 300 urah popravila mladinski dom, zbrala 2500 kg železa in očistila 200 sadnih dreves. V Kotu so nakopali 12 kubičnih metrov peska in iz ruševin pridobili 3000 opek. — Travniška mladina je za ponovno uporabo pripravila 5000 opek. — Mladina mesta Kočevja je delala 2250 ur pri čiščenju ruševin in zasipanju jarkov na športnem igrišču.

Žene iz Notranjske za socialno skrbstvo

Veliko požrtvovalnost in skrb za omiljenje težkih vojnih posledic so pokazale žene pri nas na Notranjskem. S priznanjem zremo na tekmovanje posameznih organizacij žena, saj so v kratkem času z nabiralnimi akcijami, prostovoljnimi delom in prireditvami doprinesle znaten delež k socialnemu fondu za podpiranje siromašnih in onemoglih.

Naj omenimo Dolenjo vas pri Cerknici, kjer so žene s kulturno prireditvijo in

v nabiralni akciji nabrale znesek 6000 dinarjev in ga izročile v fond za uboge pri odseku okrajnega socialnega skrbstva na Rakeku. Nadalje je prispeval v ta fond sindikat v Cerknici 1650 dinarjev, Hotederšica 821 dinarjev, gospodarski odsek pri krajevem odboru na Rakeku ja zbral 3355 dinarjev, žene iz Cerknice 2201 din., žene iz Planine 521 dinarjev; ob priliki svojih porok so darovali tovariši Petrič Anton iz Borovnice 2000 dinarjev, Špeh Franc iz Kozaršč 150 dinarjev, neimenovana tovariša 300 dinarjev, Winkler Miroslav 51 din.

Stara vas — Videm.

Razbit je bil tudi naš kraj in opustošen. Kamor si pogledal, sama pogorišča, hiše in ostala poslopja večji del brez strehe. In tudi po polju povsod sledovi okupatorja. Dvignila pa se je mladina Stare vasi Vidma, ki se ni bala barbarov in se danes ne boji dela. Vrnili so se izgnanci iz tujine, postalo je živahnejše. Staro in mlado tekmuje pri nas, in zdaj lahko že pokažemo uspehe našega dela.

V tem času pa smo žrtvovali še dolge večere za naše prosvetno delo. Gojimo lepo slovensko pesem, pripravljamo prireditve, gostujemo drugod, da smo že kar zasloveli.

Obnovili smo naše kulturno središče. „Dom ljudske prosvete“ se je postavil z mnogimi prireditvami, ki jih je podprli tudi orkester. Dvakrat „Raztrganci“, dvakrat „Matiček se ženi“, „Kovačev študent“. Prišli bodo še „Mladi aktivisti“, „Divji lovec“ in „Hlapec Jernej“. Mnogo truda smo vložili v to delo, zato bo pa naš uspeh od prireditve do prireditve lepši. Zvesti smo osvobodilni fronti in kakor v preteklih letih, tako tudi danes ne pozabljam, da tudi s kulturnim delom pripravljamo lepšo bodočnost naši domovini.

Umri so: Janežič Jože iz Grosuplja; Leben Ivan, predsednik KLO v Črnem vrhu; Kurbus Tomo, šol. uprav. v pokoju; Šulc Rajko, čevlj. mojster; Bohorič Anton, pek iz Tržiča; Rabič Janez, hotelir v Mojstrani.

GOSPODARSKI STANOVNI

V prejšnjem članku o stanu smo kratko razložili, kaj si je treba predstavljati pod besedo: gospodarski stan. Ko pa zapišemo to besedo, moramo še enkrat izrecno naglasiti, da po pravilnem pojmovanju tak stan ni samo gospodarsko-produktivna interesna skupnost, pač pa tudi duhovno-kulturna. Zato stan ni isto, kar strokovno združenje (Gewerkschaft). Stan je mnogo več! Strokovne organizacije zasledujejo v svojih prizadevanjih snovne interese svojih pripadnikov, dočim se za duhovno plat brigajo le toliko, kolikor to zahtevajo materialni interesi. In končno so vsa takšna združenja vendarle umetne tvorbe, ki se približujejo razrednemu pojmovanju človeške družbe. Gospodarski stan je pa naravno osnovana zajednica, ki ljudi ne združuje samo po gospodarsko-interesni strani, marveč jih zedinjuje po srcu in umu — da enako mislijo in čustvujejo, „doživljajo in verujejo“. Zato se stan mnogo bolj približuje narodu, kakor razredu. Za narod je pa značilna ravno duhovno-kulturna povezanost njegovih članov, ki je za pojmovanje naroda kar bistvena.

Da ne bi zašli predaleč v sociološka razpravljavanja, naj za stan zadostuje, kar smo o njem do sedaj povedali. Komur stvar ni jasna, naj prejšnji in današnji članek še enkrat ali večkrat prebere. Morda bi bilo celo umestno, da bi se načel problem stanovstva v naših prosvetnih društvih, kjer naj bi se naši članki pojasnjevali in bi se o teh vprašanih razvila debata. Če sploh v katerem problemu, je potreben našemu ljudstvu danes povik ravno v vprašanju stanovske ureditve družbe. Stvar je nadvse sodobna in aktualna!

Kdor med čitatelji vestno in marljivo zasleduje naša razmišljanja, se mu vsiljuje vprašanje: koliko bi pa bilo stanov in kateri so? Zares zanimivo vprašanje, na katero je treba odgovoriti!

Da kmečki stan dejansko tu je, ni nobenega dvoma. Sicer je dosegel ravnopravnost z drugimi stanovi zelo pozno, zato je pa pristni stanovski značaj med vsemi stanovi najbolj ohranil. Deloma zaradi svoje prirojene konservativnosti in navezanosti na tradicijo, deloma pa zaradi tega, ker je značaj kmečkega dela in življenja najbolj naraven — in zato najbolj ovira razkroj stanovske miselnosti. Kdo spada v kmečki stan? Prav gotovo vsi kmečki gospodarji (veliki, srednji in majhni) s svojimi družinami, in vsi tisti ljudje na deželi, ki imajo morda kakšno podežlško obrt, pa so vendar nujno povezani tudi na obdelovanje zemlje in bi brez tega ne mogli živeti. To se pravi: zemlja jim je glavni vir za vzdrževanje. Razen teh sodijo v kmečki stan vsi kmečki posli in poljski, gozdni in drugi kmečki delavci, brez ozira na to, ali imajo kaj svoje zemlje ali ne. Posest zemlje sama po sebi ni bistvena, pač pa značaj dela in produkcije. Po stanovskem pojmovanju je torej treba odkloniti razloček med lastniki posestev in med tako zvanimi „delovnimi kmeti“ (Arbeitsbauer). Vsi pripadniki kmečkega stanu so „delovni“, pa še kako! Kdor pa sam pri delovnem procesu na kmetiji ni udeležen tako ali tako (ni ravno treba, da orje in seje), ne spada v kmečki stan, čeprav ima na stotine hektarov zemlje!

Tudi glede obstoja obrtniškega stanu ne moremo dvomiti. Svojo lepo tradicijo ima iz srednjeveških čehov, katere smo že omenili. Vanj sodi vsa mogoča obrt, ki je organizirana še po sistemu mojstra, pomočnika in vajenca. V stanu samem se posamezne sorodne obrtniške stroke združujejo v posebne skupine (korporacije). Naša sedanja raba besede „stan“ za krojača, čevljarja, zidarja, mehanika itd. ni umestna. To so poklici v sklopu obrtniškega stanu. Tudi obrtniški stan je še ohranil mnogo značilnih potez pristnega stanovstva, ki se ne kažejo samo v produkciji, temveč tudi v duhovno-kulturnem življenju.

Podobno tradicijo iz prejšnjih časov ima trgovski stan, ki mu z ozirom na posebnost njegovega udejstvovanja (posredovanje gospodarskih dobrin med ljudmi) vsekakor značaja stanu ni mogoče odrekat. V ta stan ne štejemo samo trgovcev, ampak vse tiste, ki so v trgovini zaposleni, torej pomočnike, vajence pa tudi vse vrste delavcev v trgovskih obratih. Po različnih strokah se tudi trgovski stan cepi v več skupin (n. pr. živilska stroka, oblačilna stroka itd.), ki so organizirane v okviru trgovskega stanu. Kakor obrtniški ima tudi trgovski stan poteze pristnega stanovstva, izraženo ne le v značaju dela, temveč tudi v izročilu, kulturi, načinu življenja ter gledanja na življenje in svet.

Stan, ki šele nastaja, pa ima vendar že sedaj značaj pravega stanu, je industrijski stan. Naziv je nenavaden. Do sedaj smo bili vajeni o industriji govoriti le pod značko industrijskega delavstva. In se je iz takega pojmovanja res izcimil napačen pojem o „delavskem stanu“, ki ga moramo zavrniti. Delavstvo ni nikak stan! Delavstvo je po zred po marksistični ideologiji. V tak pojem sodijo ne le industrijski, ampak tudi obrtni, trgovski, kmečki in kon-

čno tudi duševni delavci. Takemu združenju najrazličnejših produkcijskih smeri je lahko skupna s samo interesna borba, duhovno-kulturna skupnost pa sploh ne pride v poštev. Zato o delavskem stanu ne moremo govoriti.

Industrijski stan je najmlajši in se razvija vsled hitrega napredka tehnike iz obrtniškega stanu v nov stan. Nihče ne more tajiti, da je način in sistem industrijske produkcije bistveno različen od obrtniške. Razmerje med delodajalcem in delojemalcem je povsem drugačno. Tudi duhovna nastrojnost industrijskega delavca se močno razlikuje od tradicionalnih potez obrtniškega stanu. Če industrijski stan doslej še nima bistvenih duhovnih potez, je temu kriva njegova mladost.

V ta stan ne uvrščamo le delavcev vseh najrazličnejših industrijskih podjetij, ampak tudi lastnike podjetij, njihove direktorje in generalne direktorje, uradnike, nadzornike itd. — skratka vse ljudi, ki so pri industriji zaposleni, pa naj delajo z roko ali z glavjo, tako ali tako, tukaj ali tam. Da se v sklopu industrijskega stanu poedine sorodne stroke grupirajo v posebne skupine (korporacije), je jasno prav tako, kakor pri drugih stanovih.

Končno je še ena velika in zelo pestra skupina ljudi, ki pripadajo najrazličnejšim

poklicem, pa jih vendar družijo način dela in podobnost mišljenja in naziranja v več ali manj naravno enoto. Ta skupina je **stan javnih delavcev in svobodnih poklicev**. V ta stan sodijo javni nameščenici državnih in samoupravnih strok, umetniki, duhovniki, zdravniki, odvetniki itd. Pretežno jedro tvori izobraženstvo, kolikor izrazito ne pripada po svoji funkciji kateremu prej naštetih stanov. Zato bi ta stan mogli imenovati tudi stan izobraženstva. Vendar pa štejemo sem tudi nižje uradništvo in delavstvo v javni upravi. Pri tem stanu je zanimivo to, da v mnogih strokah predstavlja delodajalca država ali pa samoupravne ustanove (deželne samouprave, občine itd.). Z ozirom na to je tudi razmerje med delodajalcem in delojemalcem prav posebne vrste.

Stan javnih delavcev in svobodnih poklicev je v narodu vodilnega pomena. Biti mora ne samo v gospodarskem, temveč v vseh pogledih „sol“ naroda in domovine. Zlasti tudi v duhovno-kulturnem oziru. Kadar se ta sol začne priditi, nastopijo za narod težki časi. Sreča je, da se ta stan stalno obnavlja iz drugih stanov, zlasti iz kmečkega. Čim boljše je za obnovo preskrbljeno, tem večja je tudi notranja enotnost med stanovi, kar je za vse življenje naroda prav posebno pomembno.

Z naštetimi peterimi stanovi je število gospodarskih stanov izčrpano. Kakšno razmerje naj vlada med člani posameznega stanu in med stanovi samimi in kako naj se urejuje? O tem prihodnjič!

TUJ JEZIK

Vprašanje, kako naj se učim angleščine, zanima danes marsikaterega mladega človeka, ki si mora pridobiti znanje v tem svetovnem jeziku. Vsakdo bi hotel v najkrajšem času in na najugodnejši način popolnoma obvladati tuj jezik. Toda kmalu se pokažejo težave in dvomi, in le zelo počasi gre naprej, razen, če dotični lahko napravi prijazno poznanstvo s kakšnim zastopnikom tega velikega naroda, ki ga nato s praktično uporabo uvede brez vsakega truda v tajnosti jezika. Na tečajih in srednješolskih vodih je potreba več let in največje pridnosti, da se doseže zaželjeni uspeh, pri čemer pa se uporabi različne umetnosti in zvijače, kakor prevajanje, sklanjanje in spreganje, učenje na pamet od začetka do konca in morda tudi obratno, pisanje in prepisovanje, diktati in spisi brez predpriprave, in še mnogo drugih, navadnemu smrtniku nerazumljivih reči. Gorje ubogemu učencu, če je napravil napako, kajti strogemu gospodu profesorju ali gospej profesorici ne ostane skrita niti najmanjša napaka in prav lahko pade red kar za nekaj stopenj nižje.

Splošne učne metode bi lahko primerjali z učenjem plavanja. Otroci si poiščejo peščen obrežje s plitvo vodo, kjer kobacajo v vodi, ki jim sega do gležnja in so srečni, da sploh smejo biti v vodi. Po nekaj dnevih ali tednih si že upajo nekoliko globlje v vodo. Ko jim ta sega približno do kolena, poizkušajo prve gibe z nogami, pozneje, v prsni višini, pa že kar gibe z rokami in končno, ne da bi opazili kdaj in kako, pričenejajo počasi plavati. Prepuščeni so lastnim močem in zmoglostim in tako se nauče plavati na praktični in naravni način.

Drugi, bolj strahopetni si iščejo rajši sistematičnih navodil pri kakšnem plavalnem učitelju. Tukaj se pouk vrši čisto teoretično; v prvih urah na suhem, najraje v kakšnem zaprtem prostoru. Učitelj skrbno razloži in nato uči vse gibe. Nato priveže učenca na vrv, ga spusti v vodo in drži v njej tako dolgo, dokler se učenca po večjih poizkusih ne posrežijo uspešni plavalni sunki.

Ta metoda vodi gotovo tudi k cilju, ima pa to neugodnost, da je malo vzpodbudna. Nevaren pa je tretji, brutalni način: spustiti učenca neusmiljeno sredi vode, da pride v prisiljeni položaj in se nenadoma in nepričakovano poglubi v plavalno umetnost. Seveda pa se v naših sladkovodnih jezerih poglubi manj v umetnost plavanja, kakor pa v mokri element, ki ga človek sovraži, če ga ne zna obvladati. Siromak se potopi, če ga po velikem preudarku njegov prijatelj ne izvleče ven, seveda z zasmehovanjem.

Približno tako se postopa tudi z učenca tujega jezika. Tudi tukaj igrajo vlogo: praksa, teorija in ljubezen. Zavis pa od učitelja, kako jih podaja učencem. Neredko ima prednost teorija, a praksa ostane daleč proč. Gotovo pa je, da začetni pouk jezika trpi vsled prevelike teorije in prevladujoče slovnice. Takšen pouk vodi k duhovni zmedli, brezmiselnosti, površnosti in nezanimanju. Pozneje navajana slovnica posreduje samo poznanje jezika, toda ne jezikovnega znanja. Škodljivo je učenje besed, ker vodi do nepotrebnih vozlov, ki samo ovirajo gladko izgovorjavo. Tudi tehnika prevajanja vrši motnje, ker mora po ovinkih opisovati naravno zvezo med rečjo in besedo z materinim jezikom. Materinski jezik sam po sebi je treba spoštovati, toda pri učenju živega tujega jezika igra samo vlogo hišnega prijatelja: torej vodi oba zakonca — reč in besedo — druga od drugega in jih odtuja. Kot ubijanje duha pa se pokaže končno preveliko učenje na pamet, ali „piflanje“.

sto v zadrego, ker se mora boriti za primerno besedo, ki mu takorekoč leži že na jeziku. Tedaj izgovori učitelj zaželjeno besedo in ta se poveže kakor dobrodošli gost z vsebino stavka tako močno, da ostane za vedno v spominu. V prvi vrsti gre za notranje sodelovanje učenca.

Na ta način se učencu razkriva tuj jezik in z njim tudi duša dotičnega naroda. V njem se namreč čudovito leskeče in iskri; treba je samo najti vse bogastvo. Potom znanja tujega jezika spoznamo duševno življenje in kulturo tujega naroda in pri tem spoznamo tudi vrednote svojega jezika. V živahnem in predelanem pouku tujega jezika si ne pridobimo samo jezikovno spoznanje in znanje, temveč se pri tem razvijajo tudi naše lastne duhovne in duševne moči.

ŽIVLJENJE na KITAJSKEM

V Evropi je užitek, če se sprehajaš po deželi. Na Kitajskem bi se ti tak sprehod zdel precej drugačen. Človeka bi povsod odbijal prav zoprni smrad. Od kod ta smrad? No, kdor bi se malo ozrl okoli sebe, bi vzrok kaj kmalu dognal. Na vsaki njivi ima kitajski kmet izkopano jamo, kjer se pretaka mastna gnojnica. Ves ljubi dan zajema kmetič to dragoceno tekočino ter jo raznaša po svojem svetu. K vsaki rastlini posebej nese skrbno odmerjeno količino, saj posveča sleherni bilki toliko pažnje, kakor bi bila od skromnega zelišča odvisna vsa njegova bodočnost. Ni pretirano reči, da pozna kitajski kmet vsako rastlino na svoji njivi tako natančno, kakor pozna naš kmet vsako glavo živine v hlevu. Tu tiči ena izmed skrivnosti kitajskega kmetovalca, ki ume iz svoje zemlje pričarati plodov v tolikih količinah, da se temu tuji ne morejo načuditi. Gnojilo velja tu za zlato. Nič ne de, če še tako smrdi. Če bi dali kmetu priliko, da izbira med gnojem in zlatom, gotovo bi se odločil za prvo, kajti na zlatih tleh ne raste niti plevel. Na vse strani se živahno trži z gnojem vsakršne vrste. Razume se, da gre tudi človeškim odpadkom velika cena. Pridno prevažajo te odpadke sem in tja, saj pomenijo tržno blago. Morda je ni dežele na okrogli zemlji, kjer bi se ljudje tako velepotezno ukvarjali s to zares umazano trgovino. Mimogrede se sme povedati, da ni nič čudnega, če se na ta način raznašajo bolezn.

Pustimo zdaj kmete in pojdemo malo gledat, kako je po mestih! Ulice v kitajskih mestih so tesne, ponekod kar obupno tesne. Strehe, ki štrle daleč preko hiš, dajejo mnogim ulicam videz mračnih hodnikov ali celorovov. A tudi tiste, ki bi jih evropski človek še smel imenovati ulice, zožujejo štacunarji s tem, da navrhujejo pred svojimi prodajalnami čim več blaga. Najrajši bi postavil kitajski trgovec ali obrtnik kar vso svojo zalogo na cesto. Skladišče, prodajalna, delavnica, vse mora biti od jutra do večera razpostavljeno očem množice. Še večje pa je morda število krošnjarjev, ki nosijo svoje zaklade iz kraja v kraj in venomer preže na žrtve, ki bi se jim dalo nekaj obesiti. Z njimi tekmuje cela armada takih, ki se love za dobičkom. Vsiljivi znajo pač biti, a vendar se imajo za nekaj boljšega, kakor so krošnjarji. Ne hodijo namreč po hišah, ampak postavljajo svoje stojnice. Izza njih vpijejo mimoidočim v ušesa ponudbe da nikoli tega. So pač strokovnjaki, ne strašijo se nobene naloge. Če hočeš znajo vse, lotevajo se vsega. Pogumni so, verjeti, znajo biti kos vsem potrebam kitajskega življenja. Med njimi so ranocelniki in padarji, ki umejo zdraviti katero koli bolezen. Drugi so čistilci ušes ali vedeževalci, rotlici duhov ali čarovniki. Nebroj je artistov, ki te zadivijo z neverjetno spretnimi vajami. Precej dolga je vrsta pismoukov, ki pri njih lahko naročiš poljubno pismo. Mož ti ne bo rekel, da pridi jutri ali pojutrišnjem, ampak kar pri prici ti bo pismo sestavil.

Potrpežljivi možak, ob čigar stojnici si se baš ustavi, ponuja naprodaj bonbone, sladko drobnarijo in kolače, tik njega kuha drug podjetnik čaj za žejne zemljane in ne prav daleč posluje javna kuhinja, ki za denar krepča popotnika z aromatičnimi juhama. Nekaj korakov naprej so naprodaj ribe, sveže in posušene, dalje jegulje in trepang, to je neka morska žival iz velike skupine ježevcev. Tudi na klavnico boš naletel, kar na očitem trgu obratuje, vsa tone v krvi in nepopisno umazana je. Ko se pa potrudiš za nekaj korakov dalje, obstaneš pred skladiščem krst. V mračni senci tega lesovja prodaja sosedni trgovec ravnodušno svoj porcelan. Da se znebiš neprijetnega vtisa, poglej čez ulico! Tam nasproti se valj dim iz javne kuhinje, ki jedva zmaguje naval lačnih gostov. Cele družine so tu zbrane bodisi pri južini, bodisi pri kosilu. Spretno love s palčicami drobna zrna riža iz svojih posod ter jih z mojstrsko urnostjo nosijo v svoja usta.

Takih javnih kuhinj vidiš več kakor pogrebni zavodov. Za evropsko oko, ki išče romantike, je to kakor malašč. Kitajcem je pa menda tudi prav.

Jezikovna pravila, ki jih učenec potrebuje najde sam od sebe in jih predela, ali pa jih spozna po navodilu učitelja. Razumevanje jezika si pridobi kakor majhen otrok na resničnih rečeh, na slikah, risbah, na logični zvezi besedil, potem razlage, opisa, kakor tud potom oblikovanja besed in stavkov. V prostem razgovoru zaide učenec če-

Domace novice

Odločen korak naprej

O ureditvi slovenskih zadrug

Dne 6. marca je koroška vlada razveljavila odlok gestapa, ki je leta 1942. prepovedal naše zadruge, in je naročila, da se mora premoženje teh zadrug vrniti starim lastnikom. V torek, dne 16. t. m. je bilo drugo posvetovanje pri vladi pod predsedstvom dež. glav. namestnika g. Ferlitscha, h kateremu sta bila povabljeni kot zastopnika Slovencev gg. msgr. Podgorc in Henrik Osterman. Najprej je g. ravnatelj Raiff poročal o položaju. Msgr. Podgorc je naglasil, da imajo slovenske zadruge dvojni namen. Posredovati ljudem potrebne kredite, katerih naš kmet poprej v nemških kreditnih zavodih ni našel vedno, kadar jih je potreboval. Drugi namen pa je kulturn. Človek, ki nima denarja, je siromak, narod, ki nima denarja, je berač. Denar daje človeku nekaj veljave, in naš denar naj daje veljave tudi nam. Pravijo, da se nam boljše postrže, če smo vsi v eni zvezi, v eni nemški zadrugi. To se mi zdi, kakor da kdo pristopi k lastniku hiše z zahtevo: „Ti, prepusti svojo hišo meni, skrbel bom za te.“ Ljudsko življenje pozna užitek. V užitek gre človek, kose pripravljajo za smrt, mi Slovenci pa še ne nameravamo umreti, zato ne moremo svojega premoženja dati iz rok. Pripravljeni smo za vsako pošteno sodelovanje. Če g. ravnatelj nemške Zveze pravi, da razdružitev ni mogoča, nam naš revizor g. Kupper pravi, da je možna. Vse je mogoče, če je le časa dovolj. Nam se ne mudi nič. Muditi se mora vladi, da izbršne slabi vtis ki je nastal z bra-

nitvijo našega združništva. — Nato je g. msgr. Podgorc predlagal sledeče:

1. Trgovsko sodišče je treba obvestiti o sklepu vlade z dne 6. marca, ker pravi predsednik istega, da ne more v registru nič spreminjati, dokler nima od vlade pismenega naročila.

2. Magistrat Celovec naj dobi naročilo za dodelitev prostora Zvezi slovenskih zadrug, v katerem je delovala posojilnica Celovec 40 let.

3. Posojilnicam naj se dovoli takojšen pristop k slovenski posojilniški zvezi.

Gospod Newole je predlagal kot zaključek posvetovanja naslednje sklepe:

1. Trgovskemu sodišču se da ukaz, izbrisati komisarja slovenskega združništva g. Geisnerja in na novo postaviti druge komisarje, ki so: gg. Flor. Lapuš, predsednik Zveze, msgr. Podgorc in Osterman, ki bodo začasno oskrbovali Zvezo in njej pridružene posojilnice.

2. Magistratu Celovec se naroči zaseči posojilnični prostor in dati istega Zvezi.

3. Nemškemu Verbandu se naroči izločiti iz svoje zveze bivše slovenske posojilnice. Tem posojilnicam se od vlade svetuje, pristopiti k slovenski Zvezi.

Tako je bil storjen v tej kočljivi in za nas tako pomembni zadevi lep korak naprej. Več menda zdaj, po mnenju juristov, ni mogoče. Prvi korak je storjen, upamo, da mu bodo v kratkem sledili tudi drugi.

Obsodbe vojaških sodišč

Srednje vojaško sodišče v Volšperku je po avstrijskem kazenskem zakonu in po zakonskih določbah vojaške vlade obsodilo nekoga na deset let ječe, ker so mu dokazali dva prestopka posilstva in več vlomov.

Zaradi zlorabe službene moči so obsodili poročnika Antona Eggerja na 6 mesecev zapora in zapad denarnega zneska pod vrnitvijo blaga lastnikom.

Radi nedovoljenega prestopa meje, prestopka proti določbam o devizah, tihotapstva necenzurirane pošte in blaga je bil obsojen Hans Nutschlechner na 4 mesece zapora in zapad denarnega zneska pod vrnitvijo blaga lastnikom.

Radi nedovoljenega prestopa meje in prestopka proti določbam o devizah in posesti necenzurirane pošte je bila obsojena Margareta Kindl na 4 tedne zapora pri zapadu denarnega zneska.

Radi nezakonitega potovanja v zaporno cono so bili obsojeni na 10 dni zapora: Zenek Zaidmann, Salomon Eichener in Salomon Schmuc.

Poljski židje Thomas Künstler, Isak Kaplan, Juda Schwarz, Alexander Weis, Moses Schwarz, Ladislav Rosenberger, Moses Molter, Moses Forkosch, Dof Hadel in Isak Jakobovic so bili obsojeni na pet dni zapora in poslani nazaj v taborišče v Koblencu.

Radi istega prestopka je bil obsojen Simon Rubenstein na sedem dni zapora in poslan nazaj v taborišče Koblenz.

Richard Marcher, ki je poskusil prekoračiti mejo, je bil obsojen na 14 dni zapora.

Michael Potiuk, ki je nedovoljeno kupoval mesne konzerve je dobil 7 dni zapora pri zapadu konzerv.

Na dva meseca zapora in 500 šilingov denarne kazni je bil obsojen Franz Saller, ker se je nahajala pri njem lastnina zavezniških vojaških moči in pištola.

Na šest mesecev zapora so obsodili Johann Edlinger, ker je odlašala z dolžnostjo javljenja nekoga ropa.

Wilhelm Linninger je bil kaznovan z denarno kaznijo 5000 šilingov, ker je bil v posesti inozemskih valut.

Franz Lippnig je bil obsojen radi ropa na 4 leta in 4 mesece zapora.

Radi istega prestopka je dobil Matthias Winkler 3 leta in 3 mesece in Ernst Edlinger 5 let in 9 mesecev zapora.

Kmečka zveza za Slovensko Koroško

Kmečka zveza, ki je imela svoj zbor 23. marca 1946, je s potrdilom 19. aprila 1946 uradno dovoljena. S tem je dana slovenskim kmetom, kmečkim in gozdnim delavcem možnost organizacije in udeležbe pri volitvah v kmečko zbornico.

Posebni gospodarski in socialni položaj zahteva, da se slovenski kmetje in kmečki delavci tesno združijo v svoji organizaciji in kot celota skupno z nemškimi sodežalanci pristopijo k reševanju gospodarskih nalog, kot so:

Poprava po nacizmu povzročene gospodarske škode;

zdrava in gospodarskim potrebam odgovarjajoča agrarna reforma;

socialno zavarovanje kmečkega in gozdnega delavstva;

starostno in nezgodno zaravnavanje kmetov in najemnikov;

podvig združništva v slovenskem delu dežele;

podvig gospodarske izobrazbe;

proti kolonizaciji slovenskega ozemlja po tujerodnih elementih.

Naša organizacija je zastopnica slovenskega kmečkega ljudstva in ni naperjena proti drugim stanovskim organizacijam, pač pa proti vsakomur, ki bi poskušal izrabljati naš težavni položaj v gospodarskem, socialnem ali političnem oziru. Naš interes je, da ostanemo na svoji zemlji gospodarji kot so bili naši predniki skozi stoletja.

Čprav nimamo na razpolago gospodarskih strokovnjakov, sem uverjen, da bomo s svojo gospodarsko in življensko izkušnjo kos vsem nalogam, ki jih bo morala kmečka zveza reševati.

Karl Mikl, predsednik.

Glavni stan britanskih zasedbenih čet javlja:

V širokih krogih prebivalstva vlada napačno mnenje, da bodo namreč ukiniteli meseca julija prepoved o sklepu zakona z avstrijskimi ženami, ki obstoja za britanske vojake. To nikakor ne odgovarja resnici.

Britanska vlada je prepovedala sklep zakona med pripadniki britanskih zasedbenih čet in pripadnicami avstrijske ali nemške narodnosti. Za ukinitve tega zakona v bližnji bodočnosti ne ostojajo nobeni znaki niti za Avstrijce niti za Nemce.

Že zopet...

Že zopet moramo nasprotovati novi vladni odredbi: tisti namreč, ki prepoveduje zasebno vožnjo ob nedeljah in praznikih. Vse uradne vožnje so seveda dovoljene. Umevno je, da je potreba omejiti nepotrebno vozarjenje, ker je pomanjkanje bencina. Manj umevno je, da ob nedeljah ne vozijo vlaki, ker se mora štediti s premogom. Morebiti se more ugovarjati proti obojemu z ozirom na to, da se krati s takšnimi prepovedmi zaslužek avtolastnikov in vznikov ter zaslužek železnice. Ni res, da se bodo ljudje pač vozili ob delavnikih. Delovne dni človek nima časa, kliče ga poklic in razni opravki. Če se nedeljska vožnja prepove zasebnikom, je s to prepovedjo prizadetih mnogo ljudi, ki potem ne morejo več ustrezati življenskim in kulturnim željam, kakor smo bili doslej navajeni.

Ob delavnikih ljudstvo nima časa. Okoli večjih mest je nastalo vse polno malih domov. Ti ljudje imajo svoj rojstni kraj, svoje starše, brate, strice in tete na deželi. Pustite jim, da gredo ob nedeljah k svojim in se tam najejo enkrat do sitga. Dosti je še ljudi, družin, ki še nimajo primerne stanovanj v razdrtem Celovcu ter so spravili otroke nekam, kjer je ali oče, ali mati doma. Ljudje si že pomagajo s kolesom, dokler ga imajo, če pa človek pride v leta, se mu ne bo ljubilo, ali pa mu je naravnost nevarno, voziti se, recimo 50 km, s kolesom. So pa nekatere vožnje,

ki so res nepotrebne. Veselice so nepotrebne, gospodarska zborovanja so pa potrebna in družinske vožnje tudi. Človek potrebuje veselja in razvedrila, ki izpopolnijo nedeljski počitek in nas usposobi za težavno delo, ki nas čaka v ponedeljek v tovarni ali kje drugje. Tega oddiha ljudem ne smemo krajšati, saj državo nič ne stane. Ljudje bodo avto sami plačali in ne bodo godrnjali, če se jim ugodi v upravičenih zahtevah.

Pogled v nedolžno oko.

Adagio. P. Hugolin Sattner.

Ni - kar, ni - kar se me ne boj, ne -
 Bu - di spo - min mi kras - nih dni, ko
 Pa - če za - prt je sre - če raj, da

le sem - kaj k me - ni
 spo - mi - na me mla -
 ko v tvo - ja zrem o -

dolž - ni, než - ni an - gelj moj, spo - mi - na me mla -
 bil sem še, kot zdaj si ti, ko v tvo - ja zrem o -
 gle - dam vanj, se zdi mi vsaj, le sem - kaj k me - ni
 spo - mi - na me mla -
 ko v tvo - ja zrem o -

se - di,
 do - sti
 če - sa, o - kó vo - kó mi gle - di!
 se - di, brez to - ge, brez brid - ke - sti. Po
 do - sti od - pr - ta v njih ne - be - sa. Spo
 če - sa, Sr

Je, po - gled je čist, o - kó mir -
 Me, spo - mi - na me ča - rob - nih
 Se, sr - cé se v pr - sih mi to -

gled ti čist, o - kó mir - nó, v njem
 mi - na me ča - rob - nih let, ko
 cé se v pr - sih mi to - pi za -

Je, po - gled, o -
 Me, spo - mi - na
 Se, to - pi v ne -

nó, v njem se - va ti ne - bo, in
 let, ko bil je v cvet - ji svet e -
 pi, v ne - kda - nje sreč - ne dni, v pre -

se - va ce - lo ti ne - bo, in
 bil je v cvet - ji ves mi svet e -
 mak - nje - no v ne - kda - nje dni, v pre -

kó mir - nó,
 čar - nih let,
 kda - nje dni,

Dolžnost registriranja za vse čolne na Vrbskem jezeru

Britanski vrhovni stan poroča:

Vsi čolni, ki so v uporabi na Vrbskem jezeru, morajo biti do 4. maja 1946 registrirani. Čolne, ki po tem roku ne bodo opremljeni z reg. številki, bodo varnostni organi zaplenili. Registracija se bo vršila v času od 9. do 16.30. ure na sledeče dni pri pristaniščih, ki so navedeni:

Celovec 23. in 24. aprila;

Ribnica 25. aprila;

Vrba 25. in 29. aprila;

Poreče 30. aprila in 1. maja;

Kriva vrba 2. in 3. maja.

Lastniki čolnov morajo pripeljati čolne s seboj in predložiti lastniški dokaz. V slučajih, da to ni mogoče, mora potrditi priča, da je čoln lastnina tega, ki to trdi. Čolne bodo istočasno opremlili s številkami in jih bodo lastniki lahko zopet takoj vzeli s seboj.

Žitar vas

Vsem, ki so pri zlomu nacizma kakorkoli pomagali in nam s tem odprli vrata taborišča, se prav lepo zahvaljujem. Prav posebna hvale še žitarcem in mladini, ki je izkupiček od slovenske igre podarila meni.

Apolonija Kuster.

Maše

Mr. GERALD SHARP:

Veseli velikonočni prazniki med koroškimi Slovenci

Ze dolgo je tega, odkar sem slavil Veliko noč doma v krogu svoje družine. Tudi v Angliji je Velika noč velik praznik. Večina od nas pač niso katoličani, vendar imamo iste praznike, med katerimi je Velika noč tudi eden glavnih praznikov cerkvenega leta. Cvetno nedeljo slavimo tudi pri nas na sličen način. Na veliki petek jemo vroče torte, ki nosijo odtisek križa, medtem ko na velikonočno nedeljo tudi poklanjamo pirhe. Slednji pa niso prava kurja jajca, marveč narejeni kot škatljica, ki vsebuje druga velikonočna darila, ali pa so iz čokolade, katere otroci razumljivo pojedjo.

Vendar pa že nekoliko let tega nisem več doživel. Letos sem imel srečo, da sem prvič doživel Veliko noč na slovenski način. Obiskal sem Slovence v vseh delih Koroške, tako kmete kakor duhovnike in povsod so me pristrčno sprejeli.

Cvetno nedeljo sem prebil v Skofičah. Prišel sem ravno ob času, ko se je pričela jutranja maša. Procesijo na Cvetno nedeljo sem sicer zamudil. Dan je bil tako lep, da sem potem ostal več ur v vasi in fotografiral. Te slike bodo naši bralci v eni sledečih številkih videli. Ostali del dneva sem prebil s svojimi tovariši na obali Hodiškega jezera.

V soboto sem se zopet peljal iz Celovca v smeri Vrbskega jezera. Najprej sem se ustavil v Sekiri, kjer sem obiskal Slovence, ki so lani pogostili enega mojih angleških prijateljev. Sedaj je bil ta prijatelj zopet tu, tokrat s svojo nevesto, da bi preživel par dni v miru pred mestnim vrvežem. Ti dobri ljudje žive na nekem zemljišču, ki so ga svojčas nacisti odvzeli kot last slovenske hranilnice in ga dali članom nacistične stranke. Z zadovoljstvom sem izvedel, da je s sklepom koroške deželne vlade prišla slovenska hranilnica zopet v prave roke, in da je s tem zopet ena krivica odstranjena.

Drugič sem se ustavil v Plešivcu na Hodiškem jezeru, kjer smo oddali radijski aparat, ki je namenjen za poslušanje slovenskih oddaj. Potem nas je vodila pot preko Skofič in St. Ilja v Zgornjo vesco. Spotoma sem srečal mnogo prijateljev, ki so bili na poti k farni cerkvi k Vstajenju. V Zgornji vesci sem našel doma samo enega družinskega člana mojih znancev, mammo, kateri sem istotako prinesel aparat, in ki mi je pri slovesu stisnila v roko velikonočno darilo. Upam, da bodo vaščani Zgornje vesce veseli, ko bodo videli sliko onih 4 kozličkov, katere je nedavno povrgla v vasi neka koza.

Na žalost je bil čas prekratek, da bi se bil lahko pri povratku ustavil v Bilčovsu, ali videl sem med ljudmi, ki so šli v tamkajšnje cerkev, nekoliko znanih obrazov, med njimi tudi člana gasilske čete v svetlih krojih. Moral sem hitro v Celovec, kajti povabil me je Msr. Podgorc na žegen, da si deliva kos potice in steklenico vina — in kakšno vino! Kaj takega se na Koroškem na žalost ne najde več. Pri Msr. Podgorcu sem se bil seznanil s patrom Odilom, ki je bil deset let v Združenih državah, tako, da sva se mogla sporazumeti tudi angleško, kar je bilo za mene dobrodošla sprememba. Priznati namreč moram, da mi dela učenje slovenščine težkoče.

Drugi dan sem zgodaj vstal in šel v slovenske cerkev v Celovcu, o katere cerkvenem zboru sem že toliko lepega slišal. Niso me varali, kajti petje je bilo navdave uglaseno in me je spominjalo na čase, ko sem pel kot deček pri šolskem zboru v Angliji. Ob tej priliki sem bil na žalost vzrok motnje med verniki, kajti poizkusil sem posneti petje na ploščo, kar je bilo možno samo s precej velikim hrupom. Na žalost se tehnikom ni posrečilo narediti dober posnetek, zato bom pa poizkus ob drugi priliki ponovil.

Po kratkem odmoru sem se napotil s svojimi tovariši proti Velkovcu, od tam pa smo se obrnili navkreber v Djekše. To je bil doživljaj. Priznam, da sem že dalje časa imel namero, obiskati tudi te kraje in sicer ne samo zaradi prebivalcev, marveč zaradi njihovih naravnih lepote. Bil je krasen dan. Ljudje so šli ravnokar v cerkev, a mi za njimi, potem ko smo se seznanili z župnikom. Posebno nam je ugajala zgradba cerkve, čije zunanje stene so služile v preteklih stoletjih kot branik proti Turkom, kakor tudi krasni razgled proti gorski verigi vzdolž državne meje. Lahko razumemo, da so Slovenci na Djekše, kot najsevernejši kraj slovenskega področja ponosni. Imajo prav.

Potem smo se podali okrepčani od žegna, ki smo ga dobili pri gostoljubnem župniku v predel, ki mi je že znan, namreč v Podjuno, v Globasnico. Pri tem sem se spomnil enega prejšnjih obiskov, ko sem prišel v Globasnico ravno tedaj, ko so pekli krofe. Nekoliko teh krofov sem odnesel na Dunaj, k ljudem, za katere so take stvari že dolgo samo spomin na stare čase. Tokrat nisem imel manj sreče. Potem sem se vračal preko Dobre vasi domov.

Velikonočni ponedeljek, dan obiskov, je napočil. Kam pa se naj peljem? Ziljsko do-

lino in njene prebivalce sem doslej malo poznal. Torej gremo preko Beljaka, Plajberka, Rut in Cajne. Lepo potovanje okoli impozantne Dobraške skupine. Spotoma smo obiskali mladeniča, ki se pripravlja na snemanje filma o ziljskih narodnih nošah. Potem do italijanske meje, kjer čitamo: „L'Italia avra il suo grande posto nel mondo“ — vseakaor brez podpisa avtorja, ki k sreči ne pripada več k velikim možem sveta! Mnogo Slovencev živi tudi v tem obmejnem področju poleg Nemcev in Italijanov in nismo hoteli zamuditi, da tudi tukaj ne napravimo obiska. Če zopet povem, da smo bili v Vratih zopet pristrčno sprejeti, potem tega ne vzemite za prazno besedo. Menda je bilo to za tamkajšnje ljudje presenečenje, da dobijo tuj obisk, pri tem pa gostje še slovensko govorijo. Najpreje celo niso hoteli priznati, da so Slovenci. Ni li to strašen dokaz za to, kaj je nad ljudmi zagrešil nacistični duh, da se še danes komaj upajo nastopati kot Slovenci?

Pot od tromeje nas je vodila preko Loč v St. Jakob. Najprej smo zgrešili pot, ki nas je menda brezpogojno hotela peljati preko Korenskega sedla. Na poti je stal kažipot: toliko in toliko kilometrov do Kranja. Škoda, da je po drugi svetovni vojni še vedno tako ali še bolj otežkočeno prekoračenje meje, kakor pa po prvi. Vprašamo se, zakaj morajo narodi med seboj oddeljeno živeti. Kmalu smo pozabili naše razočaranje zaradi ponesrečenega izleta na Bohinjsko jezero, o katerem smo sanjali, kajti pred nami se je dvignila Golica. Kar smo videli, bodo tudi naši bralci videli na slikah.

Čevljar v St. Petru je bil naš naslednji gostitelj. (Upam, da čitalci ne mislijo, da sem se peljal ven, da bi dobro jedel!) Potem trije obiski v St. Jakobu, kjer smo se pogovorili o radijski oddaji za prihodnji četrtek. Ze je zahajalo sonce, ko sem zapeljal avto zopet proti Celovcu, preko Rožeka, Logi vasi, Skofič (sedaj sem večkrat v Skofičah in vedno so mi bolj všeč) in Hodiškega jezera. Še enkrat kratek obisk pri ljudeh v Sekiri. Moj angleški prijatelj je preživel lepe dni in se pripravlja na povratek na Dunaj. Slovenci poročajo, da so v nedeljo ob pol osmih brezuspešno odprli radio. Kaj ne vedo, da je sedaj polurna oddaja ob pol desetih, sem jih vprašal. Kaj ne čitajo „Koroške Kronike“? S pristrčnim pozdravom smo se poslovili in se odpeljali ob desetih ponoči v Celovec. Moji velikonočni prazniki med Slovenci so bili pri kraju.

Vobre

30. marca so se vršile volitve novega župana. Izvoljen je sedanji župan g. Josip Lobnig, posestnik iz Hrastja. V obč. starešinstvo pa kot podžupana g. Peter Wriessnig, posestnik iz Vober 11, in Josip Kuster, posestnik v Šmartni 11. Volitvi je prisostoval tudi gospod okrajni glavar vladni svetnik Karl Prah. — Tudi novega tajnika smo dobili v osebi g. Eisfelsa, s katerim smo zelo zadovoljni, tako bo zopet v občinski upravi zavladal red, ki je bil že potreben. — Gasilno društvo pa spi spanje pravičnega in ni za to humanitarno ustanovo nobenega, oziroma premalo zanimanja. Tudi v tem pogledu bo treba nekaj ukreniti. — Elektranro je 15. t. m. okrajno glavarstvo kolaudiralo. Vsa hvala da imamo tako razsvetljavo gre gospodu industr. Fritzu Kordeschu, kateri se sploh trudi za krajevne potrebe najbolj. — Snage za tujski promet se pri nas ne pozna. Ljudje mečejo razne odpadke za razne vogale in v potok, kar ne odgovarja higijeni. — Tudi kurji tatovi so se že mnogokrat pojavili, a jim je oko postave skoro za petami, tako je bilo pred kratkim Pogračnikovi ponoči iz zakljenjenega hleva ukradenih pet kur, v obč. ubožnici pa dve kuri, seveda je zopet kriva nedolžna lisica. — Vreme imamo krasno in se obeta krasna sadna letina, je vse cvetoče, če ne bodo kake nesreče, bo obilo sadja. — Tudi Vaška mladina je pridno na delu. Drugič se zopet kaj oglasimo.

Strmec

Malo se moramo le oglasiti, da ne boste mislili, da smo že onkraj sveta, kjer so hiše z deskami obite. Našo malo lepo cerkvico smo lansko leto poslikali. Delo je opravil naš domači slikar Florjančič. Praznik našega patrona sv. Jurija bomo letos praznovali 28. aprila, 14. majnika pa bo pri nas birma.

V naši župniji manjka še 14 mož in fantov, ki se še niso vrnili. Srčno želimo, da bi čimprej prišli, saj jih tako težko pogrešamo.

Ten minutes English:

What we often hear — Kar pogosto slišimo
Where is the waiting room? — Kje je čakalnica?
Round the corner — Okrog ogle
On the other side — Na drugi strani
Can I do anything else for you? — Ali lahko storim kaj drugega za vas?
My best regards to your friend — Nalepše pozdrave Vašemu prijatelju
Have you ever been in Klagenfurt? — Ali ste že bili kdaj v Celovcu?
Which is the nearest way to...? — Kje je najkrajša pot proti...?
I'm a stranger here myself — Jaz sem sam tujec tukaj
We are going in the wrong direction — Imamo napačno smer
We must turn back — Vrniti se moramo nazaj

Translate — Prestavite

A man enters the shop and says: I want a red tie
Your hat is very elegant
An elegantly dressed young lady enters
He always learns diligently
He wrote his letter carefully
Do you know this village?
We take a little walk
Where is the Police?
Who lives in this house?
Where does Mr. Walker live?
V nekaj minutah bomo v Celovcu
Tukaj je moj naslov
Stanujem v mestu, Mozartova cesta 12
Iti moramo skozi gozd
Ta grič je precej strm
Izlet je bil zelo lep, toda jaz sem truden
Kaj naj sedaj storimo?
Včeraj sem bil tukaj
Kje stanujete?
Ali je Vaša sestra doma?
Nje ni doma

Words — besede

shop — trgovina, prodajalna
to dress — obleči se, oblačiti se
to enter — vstopiti
always — vedno
diligent — priden, marljiv
exercise — vaja
careful — skrbno, pazljivo
village — vas
take a walk — napraviti sprehod
to live — stanovati
a few — nekaj, nekoliko
city — mesto (središče mesta)
to pass through — iti skozi
forest — gozd
hill — grič
rather — precej
steep — strm
outing — izlet
tired — utrujen

pesmi (6.)

Deklica mila!

Andantino grazioso.

Fr. Gerbič.

od - sev že
ko ži - vel
o zla - ta,

me - ni v njem, in me - ni v njem le - ske - če
na - ko vr - tu, e - na - ko vr - tu v ma - ji,
sreč - no do - bo, sreč - no do - bo cve - ta;

1. De - kli - ca mi - la! Kje si do - bi - la la - see tak
2. „Ma - mi - ca mi - la v te - me mi li - la v bur - nih no -
3. „Znje snež - nih gru - di, kdo naj se cu - di? li - lo je
4. „Od - kod mi li - ca je ru - de - ci - ca, od - kod za -

1. čr - ne kot so no - či, zo - bke sne - že - ne,
2. čeh je svo - je sol - ze, Ko po - vi - ja - la,
3. mle - ko v mo - je zo - ba, Na u - stne mo - je
4. re - če so mi o - či? Ma - mi - co vpra - šaj,

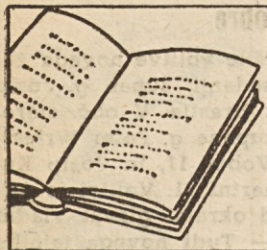
dav - ne sre - če.
sem ko v ra - ji.
zla - ta le - ta!

od - sev že dav - ne sre - če. Po -
ko ži - vel sem ko v ra - ji. Spo -
o zla - ta, zla - ta le - ta! Sr -

1. u - stne me - de - ne, li - ca ru - de - ca, zve - z dne o - či?
2. me za - gri - nja - la več - krat je vsvo - je, čr - ne la - se.
3. ve - dno je svo - je, pri - tis ko - va - la u - stne sla - d ke.
4. pa ne o - dila - šaj, O - na po - vé ti, čo te skr - bi!

od - sev dav - ne sre - če.
ko ži - vel ko v ra - ji.
o zla - ta le - ta!

1. či? Li - ca ru - de - ca, zve - z dne o - či?
2. se, več - krat je vsvo - je, čr - ne la - se.
3. d ke, pri - tis ko - va - la u - stne sla - d ke.
4. bi! O - na po - vé ti, čo te skr - bi!

Cvetje in klasje

POSTOJNARJEVA PRST

(Nadaljevanje in konec.)

Pšenico so že poželi. Zlatila se je po stogovih kakor bi bilo v snopih samo zlato.

Po malem se je začela ponujati jesen. Ljudje so čakali. Begunje in St. Vid sta se polnila. Zadnji postaji za preselitev in smrt. Če si ušel zadnji, si moral s culo na tuje. Nihče več ni mislil na sonce, celo delo se je pričelo ustavljati ljudem. Cerkve so bile zapuščene, duhovnikov že dolgo ni bilo, po cestah so donele nemške pesmi.

V Drago so hodili ljudje na grobove ustreljenih talcev. Med skalami so čemeli zadnji kriki žrtev, vzdih, naročila, ljudje so prihajali in odhajali, kleli in molili.

Tomaža iz Bohinja so do smrti pretepli, ga zavezali v vrečo in zagreblji kakor smrdljive kosti.

Groza je sedla pred prag sleherne hiše, slovenske pesmi že zdavnaj ni bilo slišati. Po uradih te še poslušali niso, če nisi prošil po nemško.

Kmetje se raje nikamor niso ganili. Po polju so blodili. Pa ne za delom, samo gledali so, vzdigovali prst, jo drobili in duhali. Nekam grenko diši, kakor po rožmarinu. Franc in Postojnar sta bila skupaj po ves dan zunaj.

Ljudje so samo čakali.

Malo pred mlačvijo je pričakovano prišlo. Zjutraj so pridrveli v Gorje tovorni avtomobili. V Krnico je prišel eden in se ustavil pred Postojnarjevo hišo. Franc je prebledel. Ravno iz hleva je stopil, da bi šel s košem po seno za konja.

Spustil je koš iz roke in planil v hišo.

„Nemcil“

„Za pet ran božjih“, je kriknila Postojnarica. Postojnar je obstal kakor pribit.

„Vreče pripravi, Franc“, ja zagrcal in z očmi obletel hišo. Dekleta so planila v jok. Vojaki so hišo že obkolili.

„V pol ure moramo biti pripravljeni“, je izdaval Postojnar, ko je pretolmačil ukaz. Postojnarica se je bala za Jožeta, ki ga ni bilo doma.

„Boga zahvali, da ga ni. Vsaj eden bo ostal, da bo bedel nad tem, kar bomo mi pustili.“

Postojnar je počasi dobival oblast nad seboj. Najprej je stopil k oknu in odkrušil lep kos zidu, ki je bil že dolgo počen.

„Da bomo imeli vsaj nekaj od hiše s seboj“, se je obrnil k družini.

Potlej so pripravili obleko, nekaj odej, mati so sneli z žebnja rožni venec, Micka je

vtaknila med brkljarijo celo steklenico žegnane vode.

Postojnar bi najraje vse vzel s seboj. Vsaka stvar ga je s tisoč spomini vezala nase. Joj, ko bi mogel spraviti hišo z njivami in gmajno vred v eno vrečo. Tisoč kilometrov in še delj bi jo nosil na ramenih. Ljubezen bi mu dajala moč, ne bi bil opešal. In Franc bi pomagal.

„Schnell, schnell“, je prigovarjal vojak in zakoračil za Francem, ki je stopil na vrt. Na tla je razgrnil rožasto ruto in s periščem nagrabil prsti. Vojak je strmel zdej v Franca, zdej v prst, počakal, da je mladi Postojnar povezal culo in se vrnil v hišo. „Oča, prst sem tudi vzel z vrta. Kjerkoli bomo, jo bomo deli v lonček in vanjo vsadili rožo.“

Postojnar je samo nekaj jecljal. Bolj ko je bežal čas, bolj so mu lezle solze v oči. Ko pa je videl, kako žena iz kropilčka zajemala žegnano vodo in škropi po prostorih, ga je zlomilo. Na glas je zavekal. Za njim so planili v divji jok vsi ostali.

Vojaki so se nemirno premikali. Ali so jim vstajali spomini na dom, ali jih je ganila žalostna preprostost slovenskega kmeta, nekaj jih je odšlo iz veže pred hišo.

Čas je potekel. Vreče so bile pripravljene. „Križa ne smemo pustiti“, je zavekala Postojnarica. „Do zdej je bil z nami, naj bo še zdej.“

Postojnar je stopil na klop in s tresočimi se rokami snel Božjo martro, ki jo je bil izrezal oče starega očeta. Prah se je držal in leva roka Križanega je bila že enkrat popravljen.

Franc je zavijal svojo vrečo in spravil Boga.

„Tako, zdej pa pričnemo svoj križev pot še mi“, je bruhnilo iz Postojnarja.

Tedaj je pridiral Jože. Bled, prepoten je kar padel v vežo.

„Jaz grem z vami!“ je zavpil.

Vojaki so počakali, da je napolnil vrečo, ki je ležala na klopi.

„Zakaj nisi ostal tam?“ je zastokal Postojnar.

„Skupaj bodimo. Za vas bom delal.“

Koraki iz hiše v vežo so strašno težki. Postojnar misli, da ne bo živ prestopil praga.

Na Francovi roki niha rožasta ruta s prstjo. Ruta je Polonina.

„Zbogom, zbogom!“ vpijejo sosede.

Franc sliši Polonin krik.

„Franc, čakala te bom.“

Franc more samo pomahati z roko. Od žalosti je pijan in noge mu klecajo.

Potlej stopajo na avto. Motor brenči. Vedno višji je njegov glas, da prevpije ves jok obupanih. Postojnar s privzdignjenimi rokami strmi v domačijo. V stogu se zlata pšenica. Kdo jo bo mlátil?

Micka ujame mater v naročje.

Tudi Postojnar omahne, ko avto potegne. Nasloni se na Franca, ki s stisnjenimi zobmi stoji kakor steber. Krčevito se oklepa cule s prstjo.

„Zbogom.“

„Polona.“

Franc dvigne rožasto ruto. Postojnar strmi vanjo kakor v čudež.

Postojnarjeva prst ne bo nikdar minila.

Spreobrnjeni pijanček

Klančar je imel na Selišču svojo hišico in nekaj zemlje; razen tega je bil tudi čevljar in je precej zaslužil. Pridno je delal — do kler je bil pri delu —, to je bilo res in mu ne smemo delati krivice. Slednji večer pa, brž ko se je zmračilo, ga je prišla stara navada. In vselej je našel kak izgovor ali opravilo v bližnji vasi, kjer je bila gostilna. Tam je navadno obsedel, tako da je prikolovratil domov šele pozno ponoči.

Žena si je mnogo prizadevala, da bi ga odvadila, a vse njene lepe besede niso zalegle. „Poglej, ali ni škoda denarjal“ mu je govorila. „Koliko bi si lahko prihranil!“

„Saj sam zaslužim“, je bil njegov odgovor.

„Vem“, mu je pritrdila. „Pa bi denar rajši bolje obrnil.“

„Nobenega razvedrila mi ne privoščiš“, ji je oponesel. „Samo delaj in doma bodil — to je vse, kar slišim od tebe.“

„Noč je za počitek, pa ne za rogovile. Čakaj, boš že videl“, mu je nekoč zapretela. „Kadar pojdeš spet natrkan mimo Frčkovega znamenja . . . Tam jo je že marsikdo iztaknil . . .“

Klančar je utihnil. O strahovih pri Frčkovem znamenju so ljudje v tistih časih mnogo govorili. Ni se upal ugovarjati, ker je bil precej vraževeren. Vendar pa tudi strahovi niso mogli ustaviti vasi. V gostilni pri „Vrčku“ je našel kakor vselej svoje stare znanke in vino ga je spravilo v dobro voljo.

Žena si je pripravila načrt, katerega je hotela končno izvesti. Vzela je belo ogrinjalo in izginila v temo. Pri znamenju se je ustavila ter se skrila za grmovje. Strah je ni bilo, saj je bila prepričana, da se ji v kapelici, kjer so ljudje prejeli že toliko milosti, ne more nič hudega zgoditi.

Janez, tako je bilo ime Klančarju, se je tisti večer v gostilni zopet precej dolgo zamudil. Šele proti polnoči je začela žena korake in glasno govorjenje. „Zopet se ga je nalezel“, je vzdihnila, ko je zagledala njegovo postavo in opotekanje na desno in levo. Brž se je vzravnala ter si naredila belo ogrinjalo. V resnici je bila videti kakor prikazen.

Klančar se je ustavil ob znamenju, kakor bi se hotel nekoliko odpočiti. „Ali bi nekoliko pomolil?“ se je vprašal glasno. „Da bi laže hodil, ker sem zares utrujen . . . Ta prekvata črnina“, se je jezil na pijačo. „In pa za varstvo pred strahovi . . .“ se mu je zapletal jezik. Nerodno se je priklonil ob zadnji besedi in poiskoval moliti.

Tedaj je začutil, da ga je od zadaj nekaj objelo ter se mu zavalilo na hrbet. „Pomagajte!“ se je zgrozil pod skrivnostnim bremenom.

„Nesil!“ mu je zadonela na ušesa strogo povelje. „In molči, kot da nimaš jezika.“

„Joj!“ je zajčal v silnem strahu. „Pa kam naj nesem?“

„Domov, sicer . . .“ Objem okrog vratu se je ob zadnji besedi stesnil, da mu je kar zapiralo sapo.

„Pa naj bo, če že moram . . .“ se je vdal ter se pričel premikati pod nenavadno težo.

„Tiho!“ mu je zopet udarilo na ušesa.

Klančar je utihnil in nesel potrpežljivo strašno breme. Komaj se je upal dihati, zakaj ako je le količjak zastokal, že ga je pričelo nekaj neusmiljeno stiskati in daviti. Ves premočen od znoja je dospel na Selišče.

Tukaj mu je nenadno odpadlo s hrbita, kar ga je tako nezno, težilo. „Hvala Bogu!“ se je oddahnil ter jo ubrisal proti domu. „Nežal!“ je zaklical in udaril s pestjo na vrata.

„Jej, ali si ti, Janez?“ se je oglasila žena šele čez nekaj časa.

„Hitro, hitro!“ je priganjal. „Ti ne veš, kaj se mi je pripetilo . . .“

„No, kaj neki?“ Žena mu je odprla ter ga sedam, ki so ju spremljale vse življenje.

Tam v ozki dolinici . . .

Tam v ozki dolinici tik za vasjo tri leta je strojnica pela, vmes krik je trpinov odmeval v nebo.

Tri leta strahote, trpljenja in ran — kot snope smrti žrtve je žela! Vse prošnje in vzdihli so bili zaman . . .

Se danes so sveže krvave sledi in krogle zdej v zemljo zarite rjavijo, ki šle so skoz srca nedolžnih ljudi . . .

Zdej spijo tam v senci tik gorskih studencev, ob vznožju gora, ki nad temne oblake kipijo, kjer diči junake zaslužena krona mučencev.

Ponosni vrhovi mogočnih planin, varujte vse čase njih skromna grobišča, zapišite v skalo jim časten spomin.

Ostanejo večno naj naša svetišča; povejte jim vsem, kdor bo bival kdaj tokaj trpel je nekdanj nesrečni naš rod.

Limbarski.

gledala radovedno. „Videti si popolnoma trezen, kar doslej ni bila tvoja navada . . .“

„Oh, Neža, ti ne veš, kako je bilo . . . Pri znamenju se me je oklenila bela žena. Nesti sem jo moral prav na Selišče Hu, kako me je davila . . .“

„Saj sem ti pripovedovala“, mu je rekla sočutno. „Pa me nisi hotel poslušati.“

„Neža, odpusti!“ je prošil ter ji stisnil desnico. „Odslej bo drugače. Nikdar več ne pojdem zvečer od doma in ves dan bom pridno delal.“

„Če bo le res.“ — Žena je bila vesela obljube, katero je držal mož kot prisego vse življenje. Pri hiši je vladala sreča in zadovoljstvo.

Limbarski.

Ukradeni križ

„Gospod župnik, nekoč v življenju sem napravil prav veliko napako!“ Tako je poštožil Laznik svojemu dušnemu pastirju v zaupnem razgovoru.

„Kakšno napako?“ se je začudil duhovnik, ki je dobro poznal moža in mu doslej ni mogel kaj slabega očitati.

„Nekaj sem vzel, kar me vedno teži in peče . . .“

„Vzeli, hm, hm!“ Župnik ga ni mogel razumeti. „Morda celo ukradli, kar pa skoraj ni mogoče . . .“

„Vzel“, je ponovil možakar in pojasnil: „Križ in celo na svetem kraju pred desetimi leti . . .“

„Tatvina na svetem kraju je božji rop“, je razlagal duhovnik.

„Da, v cerkvi je bilo . . .“ je potrdil Laznik. „Pred oltarjem sem si nadel ta križ in zdej ga moram nositi za pokoro . . .“

Župnik ga je hotel pomiriti: „Priznanje olajšuje vest in prav tako tudi kesanje. Poglavitno pa je seveda popraviti storjeno škodo. V vašem primeru bi bilo treba vrniti to, kar ste si prilastili.“

„Oh, gospod župnik, če bi mogel“ je vzdihnil možakar.

„Edino sredstvo, ki vas more razbremeniti . . .“

„Dobro, storil bom, kar ste mi svetovali. Samo povejte mi, kdaj naj vam prinesem.“

„Čimprej, tem bolje. Morda takoj!“, je hitel župnik, da bi mu brž ublažil trpljenje. „Seveda bo ostalo tajno, kakor v spovednici.“

„Tedaj pa grem in se bom prav hitro vrnil. — Laznik se je poslovil in odšel z naglimi koraki.“

Župnik je gledal za njim skoz okno. Vesel je bil, da je glajšal siromaku vest, obenem pa tudi radoveden, s čim se je bil možakar pregrešil. Najbrž gre za kako manjšo stvar, zakaj kaka večja tatvina se v cerkvi med tem časom ni izvršila.

Med Laznikom in župniščem ni bilo več kakor kakih sto korakov. Samo vrt je bil vmes z lično ograjo, mimo katere je peljala uglajena stezica.

„No, kaj pa to pomeni?“ je presenetilo duhovnika, ki je še vedno stal ob oknu. Zagledal je namreč Laznika, ki se je upognjen pod težkim bremenom počasi bližal župnišču. „In nekaj nese . . .“ Zasenčil si je z dlanjo oči, da bi natančno razločil.

Laznik je dospel pred župnišče ter se ozrl proti oknu. „Tukaj sem, prečastiti!“ je spregovoril in raz hrbet mu je zdrknilo breme — njegova žena.

„Lojze, ali si ob pameti!“ župnik je zmajal z glavo nad neokusno šalo.

„Oprostite, gospod župnik!“ se je opravičeval hudomušni sosed. „Storil nisem drugega kakor to, kar ste mi svetovali. Prinesel sem vam križ, ki sem ga vzel pred desetimi leti v cerkvi pred oltarjem.“

Na mah je minula župnika vsa nejevolja ter se pričel smejeti. Povabil ju je v sobo te ju prijateljsko pogostil, obenem pa tudi olajšal njuno zakonsko breme z zlatimi besedami, ki so ju spremljale vse življenje.

Lesena potica

V času naše dogodbice potica še ni bila tako redka prikazen. Vendar pa že tudi takrat ni našla prostora povsod na vsaki mizi. Tako so pri Ovinkarju na Ovinku pekli samo trikrat na leto. Mož je hodil na delo v bližnje mesto, kjer je zaslužil komaj toliko, da so se skromno preživeli.

Bilo je neke sobote proti večeru. Ovinkar je prenehal z delom, vzel na rame svoj nahrbtnik, ki je bil skoro prazen, dasiravno je izdal že skoro ves zaslužek. Zamišljen je stopal po ulici, kjer je bila pekarna in postal pred izložbenim oknom. Občudoval je pecivo in požiral slino ob pogledu na krasno potico, ki se mu je smehljala na bellem prtu.

„Ako bi mogel, bi jo stisnil pod suknjič“, si je mislil in potipal debelo šipo. „Kakšno veselje bi napravil ženi in otrokom.“

Tedaj se je odprlo notranje okno in mlad uslužbenec je pričel pospravljati zalogo. Najprej je pobral drobnarijo, na kar je ostala le še potica, od katere se trudno oko ubogega delavca kar ni moglo ločiti.

„Ali vam ujaga?“ se mu je deček porogljivo nasmehnil.

Mož je otožno prikimal.

„Koliko pa daste zanjo?“ ga je vprašal mladi navihanec.

„Toliko kolikor je vredna“, mu je zasolil, „najbrž pa nimam niti dovolj denarja.“

„Čakajte!“ — Mladenič je izginil ter se hitro povrnil. „Ker ste vi, vam jo dam za približek.“

„Ni mogoče“, ga je gledal neverno.

„Če pa rečem.“ — Vajenec se je zasukal in že je bil napravljen zavitek, katerega mu je spustil v nahrbtnik.

Tako zadovoljen, kakor tisti večer se Ovinkar že ni vračal iz mesta. Srce mu je poskakovalo ob misli, kako bo razveselil otroke, ki mu vselej prihitijo naproti in vprašujejo, kaj jim je prinesel. Mnogokrat

jim ni mogel ničesar dati, a nocoj bo položil na mizo potico, potreseno s sladkorjem. „In vsak bo dobil precejšen košček“, je računil, kako jo bo pravilno razdelil.

Preprosta, toda lična kmečka sobica na Ovinku je nudila tisti večer prav zanimivo sliko. Vsa družina je bila zbrana okrog mize, na kateri se je tako vabljivo smehljala potica in slednje oko je bilo obrnjeno vanjo.

„Zares je lepa“, jo je hvalil Ovinkar, vesel da se mu je posrečilo dobiti tako bogato darilo.

„In na maslu je pečena“, je vedela Cilka, njegova žena.

„Kar načni jo“, je mož namignil ženi.

„Otroci že komaj čakajo.“

Cilka je vzela nož, da bi jo razpolovila.

„Jej, kako je trdal!“ je ostrmela.

„Nož je skrhan.“ — Brž ga je nabrusil in poskusil sam, toda z istim neuspehom. „To pa ni kruh“, je naposled ugotovil.

„Kaj ne, da ni“, je menila tudi ona.

„Seveda ni“, se je vznemljivo in razlagal: „To je navaden les — tako zvani vzorec ali bolje rečeno posnetek za reklamo. Ta preklicani paglavec se je z menoj prav nesramno pošalil.“

Otroci, ki so se medtem že slastno oblikovali, so dobili za večerjo skledico mleka in košček črnega kruha. Potica pa jim je ostala za igračo.

Limbarski.

. . . Vigred je! Človek, v svojih naj-samotnejših urah ti nisi sam. Nad teboj se boči modro nebo, krog tebe zelenijo polja in travniki; cveti drevje, ki bo jeseni rodilo sladke sadeže. Po njem pa šume čebelice, ki sesajo svojo življensko hrano. Vse priuje in vriska; tudi tvoja duša ne more ostati gluha za vso lepoto, ki tu seva!

Niše gospodarstvu

Koristi ovčjereje — meso in volna

Ovce zavzemajo v živinoreji posebno mesto. Zaradi izredno dobrega izkoriščanja krme, ki za druge živali sploh ne pride v poštev, posebno zaradi možnosti izkoriščanja težko dostopnih pašnikov, je v omejenem obsegu zelo rentabilna gospodarska panoga. Ovca nam daje predvsem volno in meso, v nekaterih predelih tudi mleko. Poleg stanovanja predstavlja prehrana in obleka največje potrebe človeka. Medtem ko so naši predniki uporabljali kože za zaščito pred mrazom in drugimi vremenskimi nepravilnostmi, je človeštvo z napredujočo kulturo in civilizacijo začelo uporabljati tkana oblačila. Ovčja volna je še vedno najvažnejša za izdelovanje blaga. Že najstarejše najdbe prikazujejo ovco kot spremljevalca človeka in nam dokazujejo, da ljudje že nekaj tisočletij goje ovco zaradi volne in mesa.

Kljub moderni tehniki in velikemu napredku v izdelovanju umetne volne predstavlja tudi še danes ovčja volna nenadomestljivo surovino. — V zadnjih 50 letih je ovčjereja skoraj povsod v Evropi močno nazadovala in Evropa je postala tako v tem pogledu popolnoma odvisna od prekomorskih dežel, od Avstralije, Južne Amerike in Južne Afrike. Te dežele so danes svetovni producenti ovčje volne. Kljub močni konkurenci prekomorskih dežel se je začelo opuščati ovčjerejo predvsem le na onih nižinskih gospodarstvih, ki imajo vso produkcijo usmerjeno za trg. V teh krajih sta govedo in svinja izpodrinila ovco. Manjša gospodarstva, posebno ona v gorskih predelih, pri katerih je še vedno zelo važno, da se družina po možnosti sama preskrbi z vsem potrebnim, so kljub vsej konkurenci obdržala rejno ovac.

V sodobnem gospodarstvu pridobiva ovčjereja zopet na svojem pomenu. Tudi kmetje to uvidevajo, zato ji posvečajo večjo pozornost. Zlasti v krajih, kjer zaradi svoje lege in splošno gospodarskih pogojev ne moremo nadomestiti ovce z govejo živino, še vedno premalo cenimo gospodarski pomen ovčjereje.

Mnogi gorski pašniki se namreč ne dajo izkoriščati drugače kot da jih popasejo ovce. Hribovskemu kmetu, ki ima malo de-

narnih dohodkov in bi si težko nabavil potrebno obleko, dobavlja ovca volno, loden in kožuh.

Tudi ovčje meso je bilo v gorskih predelih vedno cenjeno. Ovca nadomešča v teh krajih prašiče, ker primanjkuje ali do-cela nedostaja primerne krme za pitanje svinj. Na planinah je pa celo poletje na razpolago dovolj primerne paše za ovce, ki jih zato jeseni lahko dobro rejene privedemo domov. Za malega in srednjega kmeta je pravzaprav ovčje meso še večjega pomena kot volna. Meso predstavlja 60% celokupnega donosa ovčjereje, na volno pa odpade približno 30%. Na kmetijah, ki gojijo

tudi prašiče, je najbolj priporočljivo, da zapolnijo skupaj s prašičem tudi kako ovco. Svinjsko in ovčje meso mešamo potem skupaj, da ga konzerviramo v dozah ali napravimo klobase in salame, s čimer dobimo izredno okusne prekajene mesne izdelke.

Razen volne in masti tudi ovčjega gnoja ne smemo podcenjevati. Prištevamo ga k najhitreje učinkujočemu hlevskemu gnoju, ker se zelo hitro razkrajja, je zelo topel in vsebuje večje količine dušika, kalija in organskih snovi kot druge vrste. — O ovčjem mleku in siru bomo pa razpravljali prihodnjič v posebnem članku. —c.

Gnojenje in setev koruze

Koruzo, ki od nje pričakujemo velike pridelke zrna in slame na hektar, moramo tudi izdatno gnojiti. Pridelke 50 q zrna, 13 q storžev in 60 q slame vzame zemlja približno 116 kg čistega dušika, 64 kg čiste fosforne kisline in 126 kg čistega kalija. Dušik in fosforna kislina se nahaja večinoma v zrnu, kalija je pa v zrnu razmeroma malo; večina ga je v zelenih delih koruze, v steblih in listih.

Kot osnovno gnojilo računamo v splošnem hlevski gnoj. Posebno močno moramo gnojiti koruzi s hlevskim gnojem, če ji dajemo v plodoredu mesto gnojene okopavine. Ni pa koruzi hlevski gnoj za dosego največjih pridelkov tako neobhodno potreben kot krompirju. Pri koruzi lahko dosežemo najvišje pridelke tudi samo z umetnimi gnojili. Samo hlevski gnoj pa nikakor ne more zadovoljiti vseh potreb koruze po hranilnih snoveh. Zaradi velike porabe kalija in fosforne kisline ji moramo gnojiti predvsem s kalijevimi in fosfornimi gnojili. Kako visoki naj bodo ti obroki je odvisno od kakovosti zemlje, vsekakor pa naj bodo 50% večji kot jih navadno dajemo žitaricam. Od dušičnih gnojil so za koruzo najprimernejši solitri. Ker v prvi dobi svoje rasti koruzi ne potrebuje veliko dušika, pač pa šele junija, je najbolje, gnojiti z dušikom v dveh obrokih, prvič ob setvi in

drugič poleti. Apna koruzi ne rabi posebno veliko, zato ga dodajamo samo kisli zemlji.

Danes imamo na razpolago koruzo z dolgo in kratko rastno dobo, to je zgodnjo in pozno. Po krajevnih, vremenskih, talnih in gospodarskih razmerah si bo pač vsakdo izbral tisto, ki je za njegove razmere najprimernejša. Ranozrele sorte imajo v splošnem krajšo slamo in storže nastavijo bolj nizko kot poznorele. Često se sliši, da so ranorele sorte manj rodovitne kot poznorele, vendar izkušnje tega ne potrjujejo.

Od skrbne izvedbe setve in obdelovalnih del pred setvijo je v znatni meri odvisen tudi uspeh. Kakšna naj bo razdalja med posameznimi vrstami in med posameznimi rastlinami v vrsti, o tem je napravljenih že mnogo poskusov. Zgodnje sorte bomo sadili 50 do 60 cm vrsto od vrste, rastlino od rastline pa 20 cm. Poznozrele pa 60 x 30. Upoštevati moramo tudi kakovost zemlje in lego. V zelo dobri zemlji sejemo malo gosteje, v slabi pa redkeje. Manj kot 20 cm rastlina od rastline se nikdar ne priporoča. Pri setvi koruze se delajo često napake. Mnogi mislijo, da mora dati koruzi enako kot žitarice največje pridelke, če jo spomladi čimprej sejemo, takoj za jarimi žiti. Drugi se pa zopet držijo pravila, da se koruzi ne sme sejati pred 10. majem. Oboje

je napačno. Pri prezgodnji setvi koruzi ne more kaliti, ker zahteva bolj toplo zemljo kot žitarice. Medtem ko kali rž že pri 1 do 2 stopinjah Celzija, pšenica in ječmen pri 3 do 4, oves pri 4 do 5, zahteva koruzi za kalitev 7 do 8 stopinj Celzija. Če prezgodaj sejemo, potem ležijo koruzna zrna v zemlji sicer nabrekla, toda nedelavna, dokler se zemlja primerne ne ogreje. Zrnje je tako dalj časa izpostavljeno okvari zaradi rastlinskih in živalskih škodljivcev kot pozno sejana zrna. Večinoma lahko rečemo, da je zadnja tretjina aprila najpovoljnější za setev koruze. V onih legah, ki so močno ogrožene od slane, pa sejemo šele v prvi tretjini maja.

Sejemo ali s sejalnimi strojem ali s posebnim strojem za setev koruze v kupčke ali pa z roko v jamice. Globina setve naj znaša 4 do 5 cm. V suhi zemlji gremo lahko tudi še malo globlje, da imajo zrna dovolj vode na razpolago. Pri zgodnji setvi sejemo navadno bolj plitko, kjer se seme hitreje ogreje. Pri setvi s sejalnimi strojem porabimo 60 do 80 kg semena na en hektar, s posebnim strojem za setev koruze v kupčke pa le 40 do 50 kg. Kadar kaljivost zrna ni povsem zanesljiva, ali če moramo računati z večjimi izpadi rastlin v prvi dobi rasti, potem sejemo raje malo gosteje. Napačno bi bilo pri setvi štediti z zrnjem, ker setev koruze itak ni draga. Bolje je rastline naknadno prerediti kot da bi imeli na njivi prazne prostore. Če je koruzi kljub gosti setvi slabo vzkalila, potem prazna mesta lahko v začetku še posadimo s sadikami, ki jih porujemo tam, kjer jih je preveč. Naknadna setev na praznih mestih se pri koruzi ni obnesla, ker potem zoritev ni enakomerna. — Da nam na njivi ne napravijo vrane preveč škode, namakamo seme pred setvijo v rastopini Corbin-a ali Morkit-a, kar obvaruje seme vsaj ob času kalitve. Tudi postavljanje raznih strašil ali prepreženje njive s prejo se je izkazalo kot dobro sredstvo zoper vrane.

Skupaj s koruzo gojimo zlasti na manjših kmetijah buče, fižol, pa tudi krompir. Celokupen pridelke na enotno površino je vsekakor znatno večji kot če gojimo koruzo v čisti kulturi. Na velikih kmetijah s strojnimi obdelovanjem se goji koruzi večinoma zase. Koruzi in buče ali fižol gredo prav dobro skupaj, ker se med seboj ne ovirajo v razvoju. Ta način kulture je zato priporočljiv vsem kmetijam, ki imajo na razpolago dovolj lastnih delovnih moči. — Prihodnjič nadaljevanje o negi koruze. —c.

Pridelujmo več krmskih rastlin

Samo del krme, ki je potrebna za naše živinoreje, moremo pridelati na travnikih in pašnikih. Drugi precejšen del moramo pridelovati na njivah. Dober uspeh, ki ga imamo s krmilnimi rastlinami, ne leži samo v visokih pridelkih prvovrstne krme, ampak je tudi odločilnega pomena za vse kulture, ki sledijo krmskim rastlinam na isti njivi.

Glede na čas trajanja razlikujemo enoletne in večletne krmne rastline. Kot enoletna krmna rastlina je bila doslej najbolj razširjena rdeča detelja. Ta nam ne daje samo prvovrstne krme, ampak obogati vedno tudi njivo z dušikom, ki ga črpa iz zraka. — Rdeča detelja ne uspeva dobro, če jo pogosteje gojimo na isti njivi. Največ vsakih šest let se lahko ponovi. Zaradi tega stopi često na njeno mesto mešanica rdeče detelje in raznih trav. V ugodnih legah vzamemo večji odstotek detelje, v manj ugodnih legah pa večji odstotek trav. Čim več padavin je v kakem kraju, tem prej se bomo odločili, da preidemo od enoletne rdeče detelje k večletni mešanici detelje in trav. V alpskih deželah vzdrži mešanica često do štiri leta. Priznati pa moramo, da je pridelok z vsakim letom slabši. Čim bolj intenzivno je kako gospodarstvo tem raje bomo travnodeteljno mešanico preorali že po dveh do treh letih.

V čisti kulturi gojimo razen rdeče detelje v prvi vrsti tudi lucerno, ki jo imenujemo kraljico vseh krmskih rastlin. V nasprotju z rdečo deteljo moramo gojiti lucerno samo kot večletno rastlino. Kjer se lucerna v čisti kulturi slabo obnese, jo gojimo v travni mešanici.

Lucerno lahko prav z uspehom sejemo do srede avgusta, to se pravi šele kot drugi sadež. Najbolj se obnese, če jo sejemo samo. Sejemo jo lahko tudi v mešanici z drugimi krmskimi rastlinami ali spomladi v žito ali poleti po žetvi žita kot strniščni sadež. Tudi jeseni jo lahko vsejemo kot mešanico z žiti.

morda katera mislila, le nekaj pazljivosti je treba.

IV. — Ta vzoreček je kvačkan in primeren za tenko volno. Kvačkamo same male stebričke, toda vbadamo le od zadaj. Primeren je posebno, če imamo več vrst volne; potem namreč lahko kvačkamo kvadrate ali proge različnih barv, ki pa se seveda morajo lepo ujemati.

Ženski kotiček

VSE za otroka

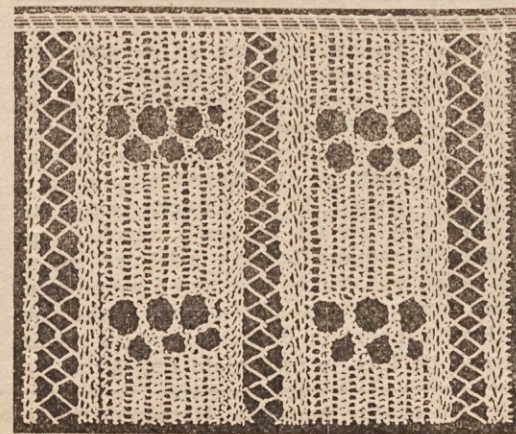
Na željo neke gospe iz kroga naših čitateljic, objavljamo danes predlog za otroško garnituro za 8—12 mesece starega otroka.

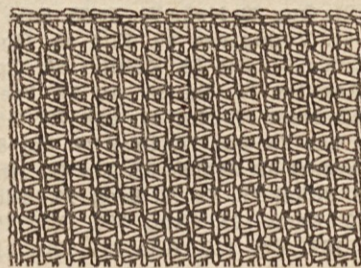
Hlačke pričnite pletiti odzgoraj. V višini 10 cm, napravite luknjice in sicer tako, da spletete po dve petlji skupaj, 1krat ovijete, zopet dve skupaj in tako dalje do konca. Tukaj boste namreč nazadnje napeljale vrvico s čopki. Nato z delom nadaljujete do koraka. Od tu dalje lahko pletete na štirih pletilkah kakor nogavice, lahko pa tudi na dveh dalje. Hlačnico nato sešijete. Na notranji strani hlačnice snemate parkrat, da se bo gotova oblekca lepo oprijela. Na to napravite še eno hlačnico. V koraku všijete kozičko. Za njo nasujete dve petlji in nato dodajate v vsaki drugi vrsti po 1 petljo na vsaki strani. Ko imate približno 10—12 petelj začnete zopet snemati v istem redu, kakor ste dodajale. Zadnji dve petlji zankate. Stopalo pletete lahko ravno tako, kakor stopalo pri nogavicah. V višini gležnja lahko napravite zopet luknjice, kamor napeljete vrvico za okrasek. Za naramnice nasujete 6 do 8 petelj in pletete vedno desno.

Za jopico potrebujete tudi tri lepe gumbe in nekaj živordeče volne, da boste na prsih lahko izvezle kak okrasek (zvezdice, cvetlice itd.).

Kapico lahko napravite kakor je na sliki,

Zelo nas veseli, da se je končno oglasil nekdo s prošnjo za nasvet. Zelimo, da bi se tudi v bodoče naši čitatelji obračali na nas, radi praktičnih nasvetov in nam pismeno javili svoje želje. Mi se bomo vedno radi odzvali, seveda, kolikor je to v naši moči. Pričujoča garnitura je zelo srčkana in jo z nekaj potrpljenja in pazljivosti prav lahko napravite. Barve naj bodo nežne, bela, roza, svetlomodra, svetlozelena ali svetlorjava. Mere za kroj ne bom označevala, ker jih je težko predpisati za majhnega otroka, ki je morda močan in razvit, lahko pa tudi slaboten.

če jo potrebujete za punčko. Če pa jo hočete napraviti za fantka tedaj jo pletite kar okroglo in jo na vrhu snemite skupaj ter pritrdite tak čopek, kakor je na jopici in hlačkah.

Predlagam tudi več vzorcev, da si lahko poljubno izberete. Mislim, da je moj popis jasen dovolj, v slučaju nejasnosti pa sem vsak čas pripravljena dati pojasnila.

Vzorci:

I. — 2 desno, 2 levo, 6 vrst navzgor; v sedmi vrsti menjamo vzorec tako, da pridejo leve na desne in desne na leve. Ko smo napravili zopet šest vrst, menjamo ponovno.

II. — 1. vrsta: 1 levo 1 desno.

2. vrsta: na desne pletemo leve, in na leve desne, v naslednji vrsti zopet obratno in tako ponavljamo

III. — Ta vzoreček je zelo lep, posebno za punčko. Seveda pa je oblekca primerna le za poletje, ker je vzorec precej luknjičav.

1. vrsta: 10 petelj desno; deveto in deseto petljo snamemo desno skupaj, 1 ovoj, nato zopet 9 petelj desno, tako ponavljamo do konca vrste.

2. vrsta: devet levih petelj; zadnjo petljo in pa ovoj prejšnje vrste skupaj levo ppletemo, nato zopet leve; tako nadaljujemo z delom dokler nimamo 12 vrst.

13. vrsta: 1 desna, 1 ovoj, dve petlji skupaj desno ppletemo, 1 ovoj, dve skupaj, 1 ovoj, dve skupaj, 1 ovoj, 3 desno skupaj; sedaj smo podpletili prvi kvadrat. Nato 1 ovoj in nadaljujemo z naslednjimi kvadrati.

Nazaj grede pletemo desno in vedno spletamo skupaj zadnjo petljo vsakega kvadrata in ovoj.

15. vrsta: 2 desno skupaj, 1 ovoj, dve skupaj, 1 ovoj, dve skupaj, 1 ovoj, dve skupaj; nato še en ovoj za prvim kvadratom, nato zopet dve desno skupaj tako nadaljujemo.

Nazaj grede pletemo zopet levo. S 17. vrsto ponovimo vzoreček od začetka. Vzorec nikakor ni kompliciran, kakor bi

Glive cepljivke

Poleg velikih, s prostim očesom vidnih rastlin in živali imajo v naravi velik, naravnost ogromen pomen tudi drobne, proste mu očesu nevidne rastline in živali. Prav na tem mestu smo že brali, da opravljajo raznovrstne enostanične rastline, predvsem glivice, za naravo in gospodarstvo ogromno delo; omenim naj le najrazličnejše **glive cepljivke**, ki razkrajajo v zemlji se nahajajoče organske snovi in tako sodelujejo pri nastajanju črnic ali humusa.

Glive cepljivke so zelo drobna enostanična bitja, rastlinice, ki jih moremo videti le pod drobnogledom (mikroskopom) in sicer le z večjo povečavo. Niso pa vse glive cepljivke enake; glede oblik in velikosti vlada med njimi velika pestrost. Nekatere so okrogle; pravimo jim k o k i, druge paličaste; imenujemo jih b a c i l i, oziroma bakterije; ime je odvisno od dolžine; druge zopet so kratke in upognjene, vibrioni in zopet druge vijakasto zavite, spirali. Mnoge glive plavajo v tekočini v kateri živijo prosto in samostojno; zato imajo posebno bičke. Nekatere nastopajo pasomič, druge se družijo v kupčke, verige itd.

Glive si hrane ne pripravljajo same, ker nimajo listnega zelenila, temveč so navezane na že pripravljeno hrano, ki jo jemljejo živim rastlinam ali živalim, pa tudi človeku ali pa poginulim, mrtvim. Prvim pravimo zajedalke ali paraziti, drugim pa glinoživke ali saprofiti.

Glive cepljivke se plodijo zelo naglo in se, dokler so razmere ugodne, delijo kar neprestano. Tako nastane v 15—20 minutah iz ene dve, v naslednjih 15—20 minutah iz dveh štiri, itd. V enem dnevu nastane iz ene glive, če je dovolj hrane, toplote in vlage, več tisoč potomk. Če pa okoliščine niso ugodne, če nastopi suša, mraz ali

zmanjka hrane, se živ v poedini glivi zgošči, obda z debelo in trpežno mrežico in prenese tudi težke okoliščine ter more čakati več let. Kakor hitro pa nastopijo zopet boljše časi, kožica razpoči in glivica se deli.

Glive cepljivke so drobne, komaj so kaj tisočink milimetra velike rastlinice. Živijo v nas in izven nas, na predmetih, ki jih rabimo, v vodi in prahu ter v zemlji. Gnitje živil, kisanje mleka, vrenja mošta in kisanje vina, povzročajo glive cepljivke. V 1 g cestnega prahu jih je od 24.000—2.000.000, v rečni vodi do pol milijona v 1 g. Malo pa jih je v vodovodni vodi, v snegu, deževnici itd.

Glive cepljivke naši zavezniki

Mnoge med glivami cepljivkami so človeku koristne in celo potrebne. Če bi jih ne bilo, bi mrhovina ne zgnila, zemljo bi pokrivala poginula trupla živali in rastlin. Glive cepljivke pa razkrajajo mrhovino v najenostavnejše sestavne dele, v vodo, dušik, ogljikovo kislino, in tako pripravljajo prostor drugim bitjem, obenem pa tudi hranilne snovi, ki jih potrebujejo višje rastline. Vsako poginulo telo razpade pod vplivom gliv cepljivk in ga morejo po njih pripravljeno, uporabiti druga bitja. Kup komposta na vrtu in gniloče listje v gozdu nam to dokazuje.

Posebno važne so glive cepljivke za njive in polja; gniloče rastlinske in živalske snovi dajejo črnico, ki je za uspešno kmetovanje neobhodno potrebna; hlevski gnoj bi ostal neizpremenjen, če bi se ga ne lotile predvsem glive cepljivke. Zlasti so važne tiste glive (bakterije), ki predelujejo v zemlji se nahajajoče dušičnate snovi, da jih more sprejeti rastlina in med temi posebno skupina bakterij, ki pripravljajo na koreninah fižola, graha, leče in detelje, drobne gomolje, nabrekli, v katerih žive v veliki mno-

žini in nabira dušičnate spojine, ki pridejo setvi, ki jo posejemo potem, ko smo našete rastline poželi in njihove korenine podorali prav.

Glive cepljivke pripravljajo z gnitjem gnoja toplotno; zato uporabljajo vrtnarji sveži gnoj za tople grede.

Pa tudi v industriji, n. pr. pri obdelovanju lanu in konoplje, nam pomagajo glive cepljivke, ker z gnitjem mehkejših lesnih vlaken, oprostijo uporabna vlakna; kisovke (glive) kisajo vino v kis, kvasovke omogočajo vbujenje kruha itd.

V našem črevesju in v črevesju mnogih živali so bakterije, ki omogočajo temeljitejšo izrabo hrane; zlasti v črevesju rastlinojedih živali omogočajo razkrajanje in izrabljanje celuloze.

Bakterije uporabljajo tudi za izboljšanje hrane. Pod vplivom bakterij nastajajo razne vrste sira, likerjev, kislo mleko in podobno.

(Dalje prihodnjic)

Vogrče

Kmetje imamo sedaj samo ob nedeljah časa brati. Ne vemo pa, kje hodi „Koroška Kronika“, da jo večkrat šele v ponedeljek dobimo. Saj bi peš prišla iz Celovca v enem dnevu, pa se menda z vlakom pripelje. Ali jo na pošti v Pliberku dva dni berejo? Radi bi, da bi vsaj pošta bila redna.

Danes se oglašamo bolj s pritožbami, drugič bomo pa kaj bolj veselega poveda-

li. Morda tudi to, katero igro bodo tu igrali in še bolj bomo veselili, če bodo igralci povedali, pod katero firmo igrajo.

MALI OGLASI

Kupim mladega psa čuvaja proti plačilu ali zamenjavi za domačega zajca. Poudbe na naslov Matevž Hribernik, Celovec, Feldkirchner Strasse 102.

Kupim mladega, čistokrvnega psa volčjaka ali ovčarja. Naslov: Uprava „Koroške Kronike“, Celovec, Völkermarkter Ring št. 27.

Soizvedbe:

Komu je kaj znano o dijaku Alojziju Korošec, roj. pri Sv. Trojici na Blokah, naj sporoči na naslov Anton Korošec, Lager D P, Lienz-Peggez, bar. 31.

Kdor kaj ve o Vincencu Demšar, rojenem na Gorenjem Brdu, občina Poljane, ki je bil v Beljaku na delu, naprošam, da sporoči na naslov Jakob Kokol, Celovec, tvrdka Brodnik, Karl-Marx-Strasse 18.

Kdor ve za bivališče Peterka Stanislava, izseljenca iz Jugoslavije, doma z Gorenjskega, naj sporoči proti nagradi na naslov Berk Ljudmila, Priel 23, p. Wolfberg (Koroško).

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. je želelo uredništvo svojim prijateljem; 14. konec (hrvaško); 16. nasprotno od imam; 17. svetopisemski očaj; 19. italijansko število; 21. ulica (francosko); 22. glas pri izstrelu; 23. jero v Ameriki; 24. pregovor; 26. medmet; 27. branil (ženski spol); 30. žensko ime; 31. robovi reke; 33. rimski vojskovodja; 34. žensko ime; 36. idol; 38. židovski praznik; 40. koroška reka (dvojina); 43. s snegom obmetavati; 46. od slane pobeljeno; 49. mladi klatež (franc.); 51. čas glagola oropati; 52. mohamedansko sveto pismo; 54. veznik; 55. kraj pri Mariboru; 57. zelo hlapljiva tekočina; 59. grška črka; 60. plaka; 63. predplačilo; 65. moško ime; 68. slov. skladatelj; 69. ob dežju se jezimo nanj; 70. prekop; 72. o njej smo že mnogo pisali; 75. okrajšano moško ime; 76. konec šahovske igre; 79. romanski spolnik; 80. nori, če bi zamenjal r in i; 81. ropot; 82. član izumrlega naroda; 83. veznik.

Navpično: 1. urejeni nasadi; 2. ek; 3. pokrajina v Jugoslaviji; 4. slovensko mesto (4. sklon); 5. žensko ime (2. sklon); 6. slovenska pokrajina v Primorju; 7. staro ime Ljubljane; 8. kaj dela z lakom; 9. imama vsi; 10. gorovje, ki loči Slovence; 11. če ni pametna je; 12. osebni zaimek; 13. kaj morajo fantje pred sestankom; 15. mera; 18. vrtni sadež; 19. sovražimo pri železu;

25. era; 28. hrv. moško ime; 29. država; 32. umetniki ali še bolj veseljaki; 35. radi poslušamo; 37. kratica za slovenskega pesnika; 39. glavno mesto republike; 41. italijanski spolnik; 42. je vseeno (tujka); 44. pihati (sed. čas); 45. Irec (nem.) 46. pripovedne pesmi (narobe); 47. žila dovodnica; 48. poznan; 50. zlitina za okraske; 53. vezani zemljevidi; 56. mesto južno od Kočevja; 58. sestavlja; 61. kratica za lastno ročno; 62. nadstropje (hrv.); 63. je tudi svetnik; 64. je dal ime najnovjši bombi; 66. ike; 67. žensko ime (prvi dve črki); 68. pol; 71. rastlina; 73. je 67 navpično; 74. grška črka; 77. osebni zaimek; 78. ir.

REŠITEV KRIŽANKE „KRONIKA“

Vodoravno:

1. Dro 3. Bi 4. Skop 7. Pik 9. Bata 13. Duh 14. Eva 15. Tt 17. Tudi 20. Nag 21. Moč 24. Ma 25. Ure 27. Ab 29. Ta 30. Uta 32. Osa 35. Kri 36. Korošica 40. Roka 42. Lekar 45. Anica 48. Remi 50. Beda 52. Kitara 54. Kje 55. Adam 56. Zrel 57. On 58. Vi 60. Cenen 62. Sveti 64. Ester 66. Li 67. Ta 68. Bala 70. Raj 71. Prehodi 73. Kan 74. Bela 76. Sinoči 77. Koks 78. Mati 79. Sopara.

Navpično:

1. Da 2. Olupek 3. Blegaš 5. Komara ves 6. Pa 7. Prevalje 8. Kratek 9. Be 10. Truman 11. Dan 12. Ni 16. To 18. Da 19. Muren 20. Norec 22. Čuk 23. Korar 26. Rim 28. Bik 29. Tat 31. Tak 33. Sam 34. Ocet 35. Krop 37. Ob 38. Oder 39. Cin 41. Oreh 43. Ee 44. Aden 46. Ir 47. Alah 49. Ivan 51. Ana 53. Atom 55. Ata 56. Zila 59. Ilo 61. Ej 62. S. k. 63. Ida 65. S. k. 66. Lep 68. Bi 69. Ač 71. Po 72. I.T. (Ivan Tavčar) 74. Bo 75. Ar.

*

REŠITEV KRIŽANKE „VELIKA NOČ“

Vodoravno:

1. Vidi 5. Ki 6. Hudo 9. Malisa 13. Dv 15. Enak 16. Dno 18. R. K. 19. Oni 20. Bodi 22. Rr

23. Ar 24. Od 25. Ev 26. On 27. In 29. Tri 30. Vi 31. In 32. Bo 33. Ka 34. Kos 36. Tat 37. Irec 40. Sv. 42. Bl. 43. Očaj 45. To 47. Re 49. Ouo 52. Velika gora 57. Doma 59. Prihodnjik 61. En 63. Oto 64. Opica 65. Ura 66. Oče 67. Ne 68. Cel 70. Ab 71. Ne 72. Oj 74. Li 75. Pa 76. Bor 78. Malin 80. Tica 82. Mizar 85. R. K. 87. Kol 89. Liter 90. Skovir 92. Br. 93. Ara 95. Ja 96. Oj 98. To 99. Ve 101. Sled 102. Gre 103. Rado 105. Reka 107. En 109. Voda 111. Ec 112. Dren 113. Paka 115. Pazin 117. Ibar 120. Redek 122. Drog 123. Morilec 124. Starec 125. Nosorog.

Navpično:

1. Velikovec 2. In 3. Dar 4. Ikra 5. Kravata 6. Hoditi 7. Drevi 8. Okvir 9. Medica 10. Loj 11. In 12. Silos 13. D.D. 14. Vino-likier 17. Nora 20. Bok 21. Ona 28. Noče 29. Tt 35. Salo 38. Ep 39. Kri 41. Vodopivec 44. Kita 46. Ogon 48. Eh 50. Unca 51. Oje 53. Kobilar 54. Opel 55. Ri 56. Acetilen 57. Da 58. Au 59. Pregovor 60. Ra 62. Nem 67. Nor 69. Lak 72. Ocet 73. Jaro 74. Las 76. Bar 77. Urar 79. Loj 81. I.T. (Ivan Tavčar) 82. Molek 83. Zid 84. Hren 86. Krap 88. Bokal 91. Ks 92. Breg 94. Adam 97. Laze 100. Eden 102. Grog 104. Oko 106. Ep 108. Nit 109. Vre 110. Ado 112. Dro 114. Ar 116. I.C. (Ivan Cankar) 118. Ba 119. Ar 121. Es 122. Dr.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubzenska zgodba

21

IVAN CANKAR

Ej, zasmejal se je na glas siromašnemu daru. Prerezel je vrvice, odprl je zavoj in pogledala sta obadva in sta se zasmejala, on in tista lepa dama z gosposkimi belimi rokami. In ko sta si slonela nasproti nad zavojem, so se srečale njiju oči, srečale so se morda njiju ustnice. „Povej mi —“ je vprašala gospa, „povej mi, Mate, kakšno je tisto deklet, ki ti pošilja jabolko in ki te ima tako rado?“ — Mate pa se je smejal in je odgovorjal: „Majhna je in drobna, boste noge ima in rjave roke, gole do komolcev . . . In veš, kaj misli?“ — Gospa mu je pogledala v obraz z radovednimi, veselimi očmi in se je že narahlo smehljala, ker je vedela, da misli povedati nekaj zelo smešnega in razposajenega. „Misli, da se vrnem in da jo vzamem s seboj!“ Prav do ulice je segel zvonec smeh in obema so se zasolile oči od razposajenosti. Nato je sedla gospa in je prerezala z drobnim nožkom lepo rdeče jabolko, ta ponižni pozdrav iz globeli . . .

Pred davnim časom, ko se je poslavljaj, je bila njena ljubezna že vsa mirna, vdana. Spoznala je tedaj, da je previsoka in preimennitna njegova pot, da bi mogla z njim s svojimi drobnimi koraki. In ko je obljubil, da se vrne in da jo popelje s seboj, se je nasmehnila skoro sočutno. Šel je in nikoli se morda ne povrne več, ali nanjo misli neprestano, sladko mu je pri srcu, kadar se

ozre zvečer proti nebu in se spomni, da misli ona z vdano ljubeznijo nanj . . . Toda glej, nič ljubezni več, nič spominal Utonilo je za zmerom . . .

Ob tej misli se je razžarela, je skipela njena ljubezna. Oklenila se ga je z obema rokama, držala bi ga za roko in bi ga ne izpuščala, drsala bi za njim po kolenih. „Teško bo še tvoje življenje, padal boš še pod pretežkim bremenom — ne zavrzi me!“

Toda ni se hotel usmiliti, še ozrl se ni nanjo, ponižno prosečo. Vrnil se je in ji ni sporočil . . .

Hanca je spravila pismo.

Kaj mu ni očitala po krivici? Ni ga še videla, ni še govorila z njim, Bog vedi, če se je vrnil. Učitelj je bil pijan, zlobnost mu je gledala iz oči. Zasmejal se je od radosti, ker je zdrnil v njenem srcu neprijazno misel. Nikoli ni bil čist in jasen njegov pogled, trepetala je, kadar se je je doteknil z roko.

„Ni govoril resnice! . . . Mate, odpusti mi, da sem te žalila v svojem srcu!“

Toda nemir je ostal, ostala je težka, glodajoča slutnja.

Vprašala bi sosedo, šla bi v vas, da bi videla ljudem v oči, da bi zapazila morda pomilovalen pogled, škodoželjen nasmeh.

„Kaj se ni vrnil Mate?“ je prašal oče, ko je šla skozi sobo.

„Ni se vrnil!“ je odgovorila Hanca z neodločnim glasom. Pogledal ji je v obraz, Hanca je povesila oči.

Ko je stopila na cesto, se je čutila zelo trudno, kakor od dolge poti, od težkega dela.

Ustavila jo je sosedova dekla.

„Mate, pravijo, da se je vrnil!“

„Bog vedi, če se je vrnil!“ je odgovorila Hanca in redečica ji je šinila v obraz.

„Na fari je menda ostal, še domu ni sporočil!“

Hanca je šla hitro dalje, dokler je gledala za njo in se je smehljala.

Prišel ji je naproti Tone, Amerikanec. Hanca se mu je hotela umekniti, toda razprostrl je roke in je postal pred njo.

„Čemu pa se mi umikaš, Hanca? Saj nisem tako strašilo! . . . Tvoj fant se je vrnil, ali sta že govorila?“

„Nisem ga videla.“

„Glej no, taka je torej stvar? . . .“

Pomežiknil je in se je narahlo nasmehnil, kakor da mu je bila šinila v glavo zelo vesela misel.

„Čakaj, Hanca, kam pa si se napotila? Grem malo s tabo, če ti je prav! . . . Vidiš, Hanca, stvar je namreč taka: tudi jaz mislim strani, nazaj v Ameriko; že predolgo sem se klatil tod, samo toliko, da sem zapravil denar, zaslužil pa nič. Naveličal sem se te proklete globeli, ko je človek kakor zaidan. Prej se mi je časih zazehalo po zvonovih svetega Lenarta, zdaj se mi ne bo nikoli več. Tukaj so namreč vsepovprek sami butci; njih pamet je prav tako obzidana kakor njih dom . . . Zato mislim strani, tja kjer je svet malo bolj širok . . .“

Zdaj ti pa povem kar na kratko, Hanca, in brez vseh ovinkov . . .“

Šla sta počasi skozi vas; Tone je govoril mirno, s širokim, zadovoljnim nasmehom v rdečem obrazu. Ob poslednjih besedah pa je pokašljaj in zateknilo se mu je.

„No, Hanca, jaz bi napravil drugače nego Mate. Če bi imel tukaj takega dekleta, kakor ga ima on, ne bi čakala name v globeli in zdihovala. Vzel bi jo s seboj, pa konec besedi! . . . Kaj praviš, Hanca?“

Krenila je brez pozdrava in brez slovesa na drugo stran.

„Kam pa? Zlodej, kaj sem rekel kaj hudega? Ne beži, saj te ne bom pojedel!“

Stopil je za njo in jo je prijel za roko. „Prav, pa kreniva na ono stran! Srečalo naju bo tem manj zijal! . . . Dostikrat sem ti že povedal, kaj mislim ti si pa kakor gluha . . . Kaj sem tako zanič fant? Pogledaj te roke — ves svet je moj zunaj! Šele zdaj mi je prišlo na pamet, čemu sem postopal toliko časa po teh žalostnih klancih! Nekaj lepega, drobnega bi vzela rad s seboj, da bi bilo človeku bolj veselo pri srcu . . . Ni nič prijetnega, če se potika z različnimi ženskami: poljub, nato pa brco — hajd! Naveliča se človek, res! . . . Kaj praviš, Hanca?“

„Ali si govoril z Matejem?“

„Zdaj ni bilo časa govora o Mateju . . . No, nisem ga videl; pravijo, da se je vrnil in da se nosi visoko, ki je še pred tremi leti bos in raztrgan capal po klancu . . . Rad ga imam, tega Mateja, ampak lump je velik! Jaz bi ne napravil tako z dekletom, če bi ga imel res rad.“

(Dalje prihodnjic)